

WUC

juny 76 | n° 660 | 25 pts

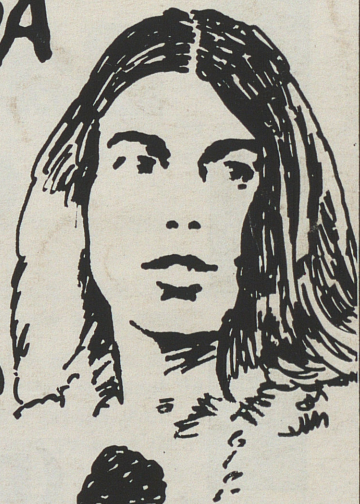

UC
cançons d'Elvis

LLUITEM PER
LA NOSTRA
LLENGUA

C.C.C.: un congrés
obert, democràtic, i popular.

AMNISTIA

El gran industrial de Catalunya
a Palma de Mallorca
Avda. Comte de Sallent, 18

Banco Industrial de Cataluña

(Diners que produeixen)

Barcelona, Bilbao, Córdova, Logroño, Lleida,
Madrid, Múrcia, Palma de Mallorca, Sant Sebastià, Saragossa,
Sevilla, Tarragona, València, Londres, Nova York, París.

BANCO
INDUSTRIAL
DE
CATALUÑA

LLUC

JUNY 76

PORTADA

Totes les manifestacions del nostre poble, la cultura en el sentit més ampli, han de trobar aixopluc en el Congrés: verament popular.

Portada de Ferran Sintes

LLUC

Revista mensual, n.º 660

Any LVI

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619

Telèfon 22 32 99

Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores

Conseller-Delegat: Manuel Soler i Palà

Caps de Redacció: Josep M. Llompart i
Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 250 ptes. anuals

Estranger: 300 ptes. anuals

Preu de l'exemplar: 25 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 39

Dipòsit legal: P. M. 276-1958

=Sumari=

Pàg.

Fa exactament un any **LLUC** dedicava també un número al Congrés de Cultura Catalana. El tema és tan viu i transcendent, i s'han fet unes passes tan decisives a les Illes, darrerament, sobre el C.C.C., que hem cregut convenient insistir-hi de bell nou.

2 EDITORIAL: Per a un Congrés popular.

3 Antoni Serra, director del Secretariat per al C.C.C. a les Illes, us presenta uns **comentaris sobre el Congrés**, pensats des de la realitat que trepitjam aquí.

7 El comunicat del Secretariat Cultural del C.C.C. que reproduïm aquí, sobre els **vint àmbits** que tractarà aquesta manifestació plenària de la cultura al Països Catalans, dóna una idea exacta de l'abast del Congrés.

10 **Menorca**, per la veu de Josep Maria Quintana, informa sobre les passes que s'han fet a l'illa germana de cara al C.C.C. i sobre com veuen els menorquins la seva participació al Congrés.

11 Biel Majoral tracta un tema específic, manipulat tantes vegades: **El Congrés de Cultura Catalana i el folklore**.

12 **ESTUDIS**: Manuela Alcover publica un primer estudi sobre la història de la pintura a Mallorca. Ara, **l'impacte del Modernisme a les Illes**.

15 **L'ESGLÉSIA NOSTRA a Ciutat**: és que la primera setmana de juliol són convocats al Seminari els responsables de la Pastoral a Ciutat de Mallorca per reflexionar conjuntament sobre la pastoral urbana avui: sobre els problemes que planteja la nostra Ciutat a la tasca pastoral de l'Església i a la seva presència en el cap de l'Illa. Llegiu l'opinió sobre la Setmana de Patsoral urbana, de cinc professors de l'Estudi teològic de Mallorca.

18 El premi d'honor de les lletres catalanes, 1967: **Pau Vila o l'exemplaritat**, per Josep M. Llompart.

20 **L'ART vist pels artistes**. Continua l'enquesta a cura de «Crònica de Tres». Aquest mes respon **Alfons Sard**.

22 **La BIBLIOFAGIA: La diada del llibre: Unes notes i una llista**. Vegeu els títols referents a les Illes, publicats el 1976 fins al 23 d'abril, a cura de Jaume Bover i Pere Carlos.

24 **El retorn de Gabriel Alomar i Bartomeu Rosselló-Pòrcel**: unes notes sobre la decisió de l'Ajuntament de Ciutat, i el manifest de l'Assemblea dels intel·lectuals catalans a les Illes sobre el trasllat de les despulles dels dos escriptors nostres, des del Caire i des d'Arenys de Mar.

25 **Del camp: sobre cooperatives**, per Tomeu Fiol.

27 **Carta des del Principat de Catalunya**, per Biel Mesquida.

28 **CORREU: Des d'Eivissa: germanor, no dependència**.

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5104063663

Per a un Congrés popular

editoria

Fa més d'un any que el Congrés de Cultura Catalana és al carrer, és ja avui una realitat tangible. Segons els objectius que es proposava, ha aconseguit en aquest espai de temps un caràcter àmpliament popular i democràtic. I és, sobretot, un veritable congrés dels Països Catalans. Hem vist com s'ha produït la incorporació dinàmica del Principat d'Andorra i de la Catalunya Nord, aportant els seus problemes específics i ajudant a configurar la necessària visió global —passat-present-futur per a un balanç científic— de la cultura catalana.

És evident que la problemàtica del congrés, que no és altra que la problemàtica de tots i cada un dels ciutadans dels Països Catalans, ha arribat a tot arreu. Hem estat espectadors, unes vegades distants, d'altres amb participació directa, de nombrosos actes, on s'ha posat de manifest la capacitat de convocatòria del congrés. Actes multitudinaris, populars, que han defugit l'academicisme estricte, per esser el motor d'un poble que avui com ahir està disposat a la lluita per defensar els seus interessos i la seva identitat insubornable.

Ja hem dit i repetit no poques vegades que aquest és el Congrés de tothom i per a tothom. Que no hi ha exclusions, que només hi ha hagut la marginació —l'automarginació, per esser més exactes— d'aquells que obeint interessos aliens al nostre poble, no s'han acomodat a la mecànica democràtica a què des del començament el congrés s'havia obligat.

Des d'aquestes perspectives, el Congrés a Mallorca ha anat presentant la seva característica, els seus objectius i la seva finalitat a més llarg o més curt termini arreu de la nostra geografia insular. Campanet, Inca, Sa Pobla, Manacor, Mon-

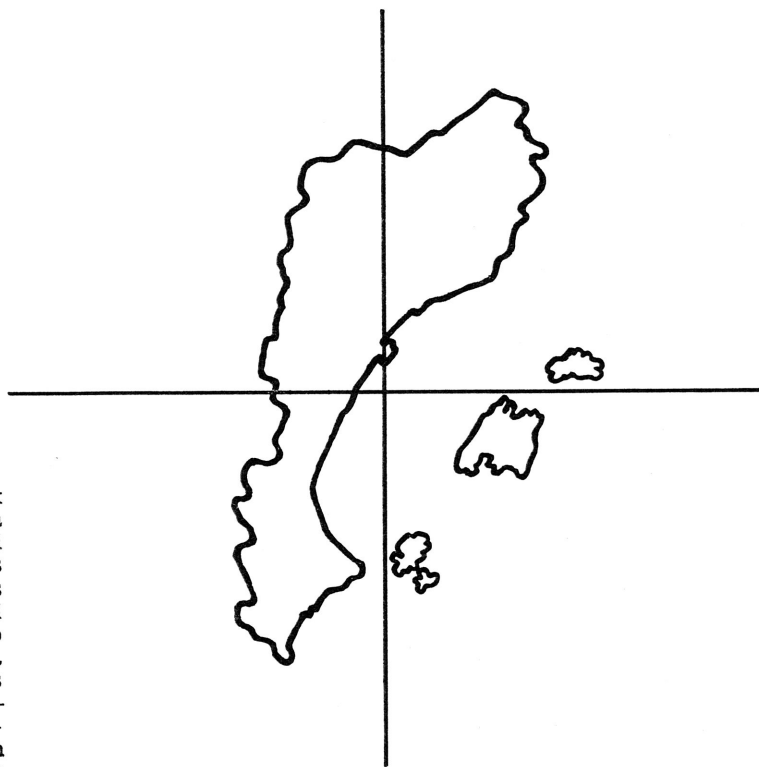
tuïri, entre d'altres, han conegut la problemàtica del congrés i s'hi han identificat. Una problemàtica que, con dèiem, no és la pròpia del culturalisme, possible a una època desapareguda, sinó el resultat del viure diari als Països Catalans. És la realitat de la llengua —la nostra llengua marginada i perseguida— però també, la realitat social, la vida de l'immigrant, la situació laboral, etc. i etc. I és així, perquè un «congrés popular» no és un concepte abstracte, per fer bonic, sinó una realitat que s'imposa des de les mateixes bases del poble que constituïm els Països Catalans.

Hem parlat d'una realitat de base i voldríem detenir-nos breument a la consideració d'aquest punt: el caràcter popular no ha vingut fredament donat per un enunciat, per una reflexió intel·lectual paternalista des de la sobrestructura del Congrés, sinó per la presència activa —això d'ençà del primer dia— de les classes populars. Foren les associacions de veïnats, les barriades obreres, els treballadors de les fàbriques, els immigrants que imposaren la seva realitat. I fou així perquè, agraït o no, tots ells s'insereixen dins la cultura catalana. Hem d'assenyalar, però, que això ha estat un fenomen més característic de Catalunya-Principat i del País Valencià. En aquest sentit, les Illes estan més endarrerides, encara que no per aquest motiu s'hagi perdut la perspectiva d'allò que ens manca per aconseguir.

El congrés va fent-se dia a dia, poble per poble i ciutat per ciutat. Val la pena pensar que, al capdavant, nosaltres tots som els qui imposarem el ritme del congrés. Nosaltres, el poble de les Illes, que lluitam per la nostra normalització en tant que collectivitat.

Comentaris sobre el Congrés

per Antoni Serra

Fa uns mesos, Isabel-Clara Simó —que dirigeix amb gran audàcia la revista «CANIGÓ»— reunia a Besalú un conjunt de persones del País Valencià, del Principat i de les Illes més o menys relacionades amb el món de la cultura i de la política. Allà ens trobarem Joan Fuster, Raimon, Rafael Ribó, Jordi Solé-Tura, Josep Lluís Blasco, Josep Benet, Josep Guia i jo. Parlarem de la qüestió nacional (1), de la realitat, de la viabilitat o/i inviabilitat dels Països Catalans i de moltes altres coses. Aquella llarga conversa, que va perllongar-se més de quatre hores després d'un àpat sensacional, va ésser enregistrada en magnetòfon i mitjançant l'altre procediment més clàssic de la taquigrafia per tal de publicar-la a la revista. No sé per quines cinc-cents això no ha estat possible fins a hores d'ara. Serà una de tantes converses que restaran ja per sempre presonerades de la clandestinitat i, per aquesta vegada —confii que no servirà de precedent—, el **terrorisme cultural**, tan sà i tan necessari, que practica l'amic Joan Fuster no aconseguirà l'objectiu de l'acció revulsiva dins una societat de disciplinats cervells benpensants.

Si jo ara record aquella trobada és perquè, d'ençà que ha començat a haver una tasca continuada del Congrés de Cultura Catalana a Mallorca, hi ha hagut gent que ha volgut demostrar el seu anti-catalanisme a base de fer «mallorquinisme» des d'unes posicions visceralment i apassionades. No és que això sigui una actitud nova. El sistema ens és conegut, té antecedents complexos i li podríem trobar una llarga i divertida trajectòria històrica, si no fos una cosa tan puerilment i tan acientíficament exposada. La ruixada de cartes publicades als diaris (la majoria signades convenientment per pseudònims) sobre la llengua de les Illes, que si mallorquí/menorquí/eivissenc/ o que si català ha deixat la cosa clara. No és que davall de cada pedra hi hagi un lingüista desfermat que envia missives als diaris. No va per aquí. Són els elements polítics, els qui hi juguen el paper fonamental. Elements polítics d'un signe ben concret i crec que gens ni mica equívocs. Així, els criteris d'espanyolisme-centralisme/integrisme, ambdues

coses sinònimes d'una mateixa realitat, adopten la kàfkaiana metamòrfosi del mallorquinisme.

Intentem destriar alguns elements de tot aquest embolic de cartes que s'han fet públiques —consultau els diaris «Balears» i «Diario de Mallorca» preferentment—. La primera cosa que ens crida l'atenció és que els signants dels que defensen el «mallorquí» en contra del «català», curiosament s'expressen en castellà. Com que són —alguns, almenys— conscients d'aquesta contradicció manifesta, una altra característica podria ésser les cucaveles que donen per a justificar la seva manca de coneixements del suposat idioma —«mallorquí»— que defensen a ultrança. Molt commovedor. ¿I aquest és el nivell «acceptable» de consciència mallorquina? La veritat és que la maniobra resulta tan estrofolària que no ens pot enganyar, que no té poder de convicció... si no tenim actituds polítiques apriorístiques que facin de matalàs-receptor.

Els mallorquistes de la llengua, avui, gairebé a finals del segle XX, no fan més que practicar la teoria del localisme disgregador. Una pràctica obsessiva, tanmateix. Obeeixen a uns interessos ben concrets que s'identifiquen amb els de la classe colonial en el poder. Els localismes són la negació dels plantejaments democràtics —cal tenir present l'actitud del Partit Regionalista a Mallorca, la manipulació de l'avantprojecte de l'Estatut de 1931 i el despertar regionalista de l'oligarquia que pogué representar Joan March—; vull dir amb això que no serveixen als interessos de les classes populars, sinó als d'aquells que controlen des de llocs de privilegi els mitjans de producció.

Oriol Puigvert, recollint les paraules del dirigent obrer català Salvador Seguí, deia «que si un dia hom anés seriosament a independitzar Catalunya de l'Estat Espanyol, els primers i potser els únics, que s'oposarien a la llibertat nacional de Catalunya serien els capdavaners de la Lliga Regionalista i del «Fomento del Trabajo Nacional». En canvi, els treballadors, com sigui que amb una Catalunya independent no hi perdrien res, ans al contrari, hi guanyarien

(1) Accept l'aclariment que fa Josep Termes a l'entorn de la qüestió de noms: «problema nacional», «fet nacional» o «qüestió nacional»? Termes diu que «si es qualifica la qüestió de 'problema' sembla que s'indiqui una qüestió anguniosa, difícil o com malaltissa, que cal liquidar, que cal arreglar per a quedar tranquils i contents (com una malaltia que es té: un problema); i que, una volta està arreglat, ja no se'n parla més. En aquest sentit, em sembla que seria millor parlar de 'fet nacional' o en tot cas de 'qüestió nacional' (Ponència *Problemes d'interpretació*, inclosa a *Col·loqui d'historiadors*. Fundació Jaume Bofill, Barcelona, 3-4 de maig de 1974). Es per això que faig servir l'expressió «qüestió nacional».

molt, la independència catalana no els feia por» (2). Aquestes paraules pertanyen als anys vint, i a una realitat que no respon a la de les Illes d'ahir ni d'avui. Però, malgrat les diferències (una Mallorca agrària que ha passat a la turistització, etc.), l'embrí del concepte del Noi del Sucre (3) té encara ara vigència. Els treballs de Josep Termes sobre la qüestió nacional van per aquest camí. L'arma política de la nacionalitat, en el moment decisiu, és arraconada per la burgesia i són les classes populars les que l'assumeixen amb totes les conseqüències.

Els Països Catalans

Hi ha una creença o una mena d'estat d'opinió a determinats ambients de les Illes que el concepte de Països Catalans és relativament recent, dels anys seixanta. D'aquí que, potser maliciosament, hagin intentat argumentar que un Congrés de Cultura Catalana no és l'escaient per a les Illes, perquè s'hauria de parlar —sempre surt a rotllo l'obsessió disgregatòria— d'un Congrés de Cultura Mallorquina, (i, per tant, Menorquina, Eivissenca). Ja hi som. És cert que la formulació de Països Catalans és el resultat de la reflexió d'intel·lectuals catalans d'ara com Joan Fuster o Cirici Pellicer entre d'altres. Però el concepte ve d'abans. I no són els catalans del Principat els qui hi dediquen una especial atenció, sinó els del País Valencià i els de les Illes ja en el segle XIX mateix, encara que sigui dins un context romàntic i sentimental i encara que comportin a la pràctica unes contradiccions a nivell d'actuació personal.

Per exemple, i pel que fa a la llengua, Josep Tarongí (sacerdot mallorquí renaixentista) afirmava que «l'unitat de la llengua és predicada i sostinguda amb brillants proves, puix en Picó i en Verdager semblen d'una mateixa enconstrada; fins i tot l'ortografia, modern cavall de batalla, s'unifica, tendint a que les composicions mallorquines o del Principat puguin ésser llegides sense esforç per los riberenys del Túria» (4). Afegeix també que «no és acaramullant divisions i males voluntats com s'ha de fer això, sino amb la unió, amb la germandat, amb les mútues concessions d'uns sistemes als altres». Em diran que mossèn Tarongí just es refereix a la llengua, però, ja hem vist com els detractors del català, els «gonellistes» de pro, no accepten la unitat lingüística dels Països Catalans. I això, un segle després de les paraules de Tarongí. I és que la llengua, com deia abans, també encobreix problemes polítics de fons.

No vull dir amb el que he expressat que, si bé Josep Tarongí inclou conscientment o inconscientment una al·lusió als Països Catalans en el text reproduït (Picó/Illes-Verdager/Principat-riberenys del Túria/País Valencià), això impliqui que té la qüestió aclarida i resolta. Josep Massot i Muntaner situa les contradiccions del sacerdot-poeta i ens fa veure que no es tracta d'un nacionalista mallorquí *avant la lettre*» (5). És cert. No es tracta de donar gat per llebre. Però tampoc no podem negar que hi ha un cert ferment, completament primari, si voleu, que ens revela un criteri unitari.

Les posicions dels polítics i dels intel·lectuals

En el segle XX sí que trobam formulacions més clares i més precises, la majoria aportades pels polítics del moment. ¿Que no responen als criteris majoritaris de la població de les Illes? És evident. Tampoc no podia ésser d'una altra manera. Se n'havien guardat com de caure d'ençà del Decret de Nova Planta de procurar el contrari. El poble, des de la distància madrilenya havia estat convertit en ciutadà de «província», la qual cosa devia ésser com ciutadà d'enlloc. Havia perdut els seus drets, i havia de

Presentació del Congrés a la Facultat de Filosofia i Lletres, de Ciutat (7 de maig)

callar. Estava condemnat a rebre les gràcies que li fossin atorgades des de la Cort establerta a la Villa del Oso y el Madroño.

Però, un poble pot despersonalitzar-se així com així, d'un tall en sec, per decret?

Es clar que per a una despersonalització cal la col·laboració d'aquells sectors privilegiats que amb aquesta veuen reforçats i enfortits els seus interessos de classe. Les classes populars adopten, en conseqüència, allò que és més al seu abast: una actitud de resistència passiva. I es posen en funcionament els mecanismes de defensa. La llengua, reduïda a la relació familiar, es converteix en l'eina absoluta d'aquesta resistència i actua com un dels trets d'identificació fonamentals, malgrat els intents sistemàtics de castellanització. El poble continua parlant català i la producció cultural escrita, sobretot, reïx a la primera oportunitat que es presenta. No és un fenomen estrictament casual que la literatura castellana que es fa a les Illes ocupi un lloc no massa brillant, mentre que la literatura catalana — la novel·la, el teatre, la poesia — aconsegueix un gran desenvolupament considerable, tot i tenint en compte que l'ensenyament del català i en català a les escoles és exactament un somni sense encetar.

Gabriel Alomar, polític (6) i un dels intel·lectuals més preeminents de la primera meitat d'aquest se-

(2) Del pròleg al llibre d'Andreu NIN *Els moviments d'emancipació nacional* edició realitzada a París l'any 1970.

(3) Recordem que Salvador Seguí, conegut per «El Noi del Sucre», fou un dels principals dirigents obrers de la CNT. Va ésser assassinat el mes de març de 1923.

(4) De l'article *Literatura catalana* publicat a «Museo Balear», número 1, Ciutat de Mallorca a 15 de gener de 1875.

(5) Article de Josep Massot i Muntaner titulat *La clerecia mallorquina i la 'Renaixença'*, publicat a «Lluc», número 650, juliol-agost de 1975.

(6) Va ésser un dels fundadors juntament amb Domingo i Layret primer del Bloc Republicà Autonomista i després del Partit Republicà Català. També amb Campalans i Serra i Moret va fundar l'any 1920, la Unió Socialista de Catalunya, un dels partits que consituïria el Partit Socialista Unificat de Catalunya.

gle XX, va formular ja l'any deu el concepte de **catalanisme socialista** i veié la qüestió nacional amb amplitud. No limita estrictament el catalanisme al Principat, encara que sap que la realitat política del País Valencià o la de les Illes és a una fase embrionària. A un article dedicat a Rovira i Virgili, Alomar escriu: «Nosaltres no hem aconseguit que les **terres catalanes d'origen**, de València i Balears, s'incorporesin en el nostre moviment, perquè l'evolució d'aquelles **províncies** (encara tan «**províncies**») no és arribada al vostre grau de consciència nacional i popular» (7). És a dir que la consciència nacional dins una mateixa àrea cultural, històrica i lingüística no s'ha desenvolupat per igual, ja que des del segle XVIII amb l'aparició de les províncies segons el model francès comença un procés de paralització a les Illes (tret de Menorca que des del 1713 al 1782 es troba sota la sobirania d'Anglaterra), agreujat per la característica agrària de la seva societat. Així i tot, recordem que l'any 1760 els diputats de Ciutat de Mallorca, juntament amb els de València, Barcelona i Saragossa adrecen a Madrid un memorial on reivindiquen les llibertats nacionals.

Recobrar la consciència nacional no és una tasca fàcil per a un poble, al qual han negat l'ensenyament de/en el seu propi idioma, que no disposa de mitjans de comunicació que defensin absolutament els seus interessos i, sobre tot, al qual ha estat escamotejada la seva pròpia història i cultura. El procés d'alienació ha estat sistemàtic i subtilment calculat, tal i com correspon als mètodes clàssics del colonialisme.

Resulta interessant comprovar com, anys després de la formulació d'Alomar, un altre intel·lectual, de qui no podem dir que fos precisament un home d'esquerres, Miquel Ferrà, escrivia a «La Nostra Terra» aquestes paraules: «Aquesta és la veu franca i lleial d'uns mallorquins que han viscut per Catalunya, que han fet de Catalunya i Mallorca una única pàtria... /.../. Entre les mil nícieses que, de tot temps, ha fet circular per Palma el filisteisme provincià anticatalanista, figura aquesta, que Barcelona pretén absorbir-nos. En realitat, Barcelona —Catalunya— no pretén res fora del **self-governement**, i aquesta és una de les seves manques: l'absència d'un **ideal nacional que miri una mica més enfora**». Vet aquí una mena de queixa del nacionalisme català que només té al Principat com a horitzó únic i exclusiu. És clar que un any abans Ferrà havia delimitat la realitat de Mallorca dins un concepte ampli, això que avui en deim Països Catalans, quan deia «que Mallorca conservi gelosament, fins i tot dins una àmplia confederació de terres catalanes, la seva personalitat indiscutible» (8).

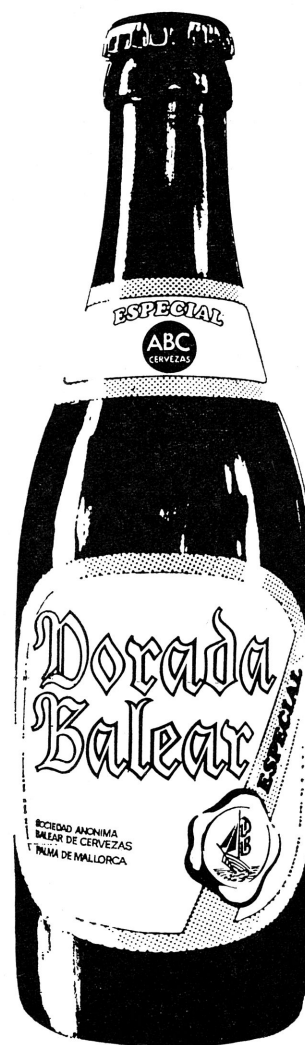
Però si aquesta és la veu d'un intel·lectual moderat, d'un escriptor, pot ésser igualment revelador saber què en pensava un polític de l'època, Alexandre Jaume, de filiació socialista. Al seu llibre, escrit en castellà, **Impresiones de un constituyente**, trobam aquest paràgraf: «Esa mi tesis que Mallorca no podía formar un todo orgánico sino parte de este todo (es refereix a l'Estat espanyol). Que nuestra lengua, nuestra raza y nuestra historia nos ligaban a Cata-

(7) *Les esperances de victòria per al catalanisme* inclòs a *El meu catalanisme* publicat a la revista «Randa», número 1, Edicions Curial, Barcelona 1975. El subratllat al text d'Alomar és meu.

(8) Articles de Miquel Ferrà publicats sota el pseudònim d'Alanis a «La Nostra Terra» número 43-44 i 57-58, corresponents als anys 1931 i 1932. Han estat reproduïts a *El mallorquinisme polític*, volum segon.

Dorada Balear

Bona Cervesa (ESPECIAL)

ELABORADA PER

S.A. Balear de Cervezas

Telèfon : 27 17 00

lunya. Que hablar de mallorquinismo era desconocer en absoluto la realidad viva del problema o inventar entidades artificiosas y fantásticas. Y que los mallorquines, quisiéramos o no, éramos catalanes de Mallorca como nos había llamado ya el más grande mallorquín de nuestra historia: Raimundo Lulio» (9). Aquests testimonis es podrien ampliar amb altres, com els d'Antoni Salvà (director de «La nostra terra» i vinculat al Centre Autonomista de Mallorca), però, la mostra em sembla suficient per ara.

Consideracions finals

Regirant paperassa política, periodística i literària, en podríem treure algunes conclusions, per exemple que les actituds catalanistes —és a dir aquelles que tenen en compte el tot dels Països Catalans i no just la divisió fragmentària— corresponen gairebé sempre (excepció feta de Joan Estelrich) a criteris polítics esquerrans de signe socialista o socialitzant i liberal. Són els casos, per citar-ne alguns, de Gabriel Alomar, Alexandre Jaume, Antoni Sbert, Andreu Crespí i Francesc de Sales Aguiló. Contràriament, i també amb alguna excepció valuosa, tenim que el mallorquinisme sinònim de localisme sol tenir un matís clarament dretà i centralista.

De totes maneres, aquest mallorquinisme té alguns trets molt curiosos que resulten pintorescos fins i tot. Per exemple: l'aprofitament de la catalanitat quan aquesta els sembla que respon als seus supòsits ideològics. Donen per bona la conquesta de Jaume I l'any 1229, perquè, segons el seu parer, re-

presenta per a Mallorca —Eivissa i Formentera no foren conquerides pels catalans fins al 1235 i Menorca ho fou el 1287— la incorporació al cristianisme i a allò tan «espanyolíssim» anomenat la «reconquesta». Que la cosa tengui o no signe català és secundari. Alfons II i encara més en Bayo els treuen de polleguera. I la realitat és que tan català és un fet històric com els altres. La manipulació de la història ha estat, però, tan descarada a tots nivells, que, si la figura de Ramon Llull els ha de servir per a reafirmar el cristianisme en contra dels «sarraïns», ja va bé, però si a causa d'ella pot confirmar-se la catalanitat, uep!, la cosa canvia i cal rebutjar-lo.

El Congrés de Cultura Catalana —vint àmbits de treball i d'estudi— pot accomplir una funció de gran importància i necessària per a l'aclariment de la nostra identitat. La característica de ser un Congrés obert, democràtic i popular s'encamina a analitzar críticament la nostra realitat, sense apriorismes esterilitzadors, recollint dades, fets històrics, elements culturals, sobrevivència de la llengua, etc. I tot això sense cap ambició immobiliària —en podria tenir, si hagués de ser un simple inventari del passat—, perquè amb els estudis i les dades que ens facilitaran el balanç d'allò que han estat els Països Catalans, juntament amb les aportacions del present immediat, ens permetran entreveure la dinàmica del nostre futur. Això és una exigència mínima, és un dret que el podem considerar inalienable.

Sabem que, malgrat els elements que sorgiran a discussió i a debat, no convenceran aquells que ja d'antuvi estan convençuts de la nostra condició «provinciana». Per a aquests, dos segles i mig d'opressió i de centralisme colonialista ens obliguen a donar les gràcies i a acotar el cap. A res pus.

ANTONI SERRA

(9) Reproduït a *El mallorquinisme polític*. L'obra original d'Alexandre Jaume, una de les víctimes de la guerra civil, fou publicada a Ciutat de Mallorca l'any 1933.

¿Voleu aprendre d'escriure en la nostra llengua?

¿Voleu tenir idees clares sobre el mallorquí, menorquí i eivissenc i sobre les altres modalitats catalanes (barceloní, lleidetà, tarragoní, etc.)?

L'EDITORIAL MOLL us ofereix tots aquests llibres informatius:

Joan Coromines: **El que s'ha de saber de la llengua catalana.**

Rafel L. Ninyoles: **Idioma i perjudici.**

F. de B. Moll: **La lengua de las Baleares**, toms I i II.

F. de B. Moll: **La lengua de las Baleares enseñada a las personas de habla castellana.**

F. de B. Moll: **Gramàtica Catalana referida especialment a les Balears.**

Aina Moll: **A, bé, cé, sa pastera ja la sé.**

Diversos autors: **Polèmica d'En Pep Gonella.**

F. de B. Moll: **Exercicis de Gramàtica.**

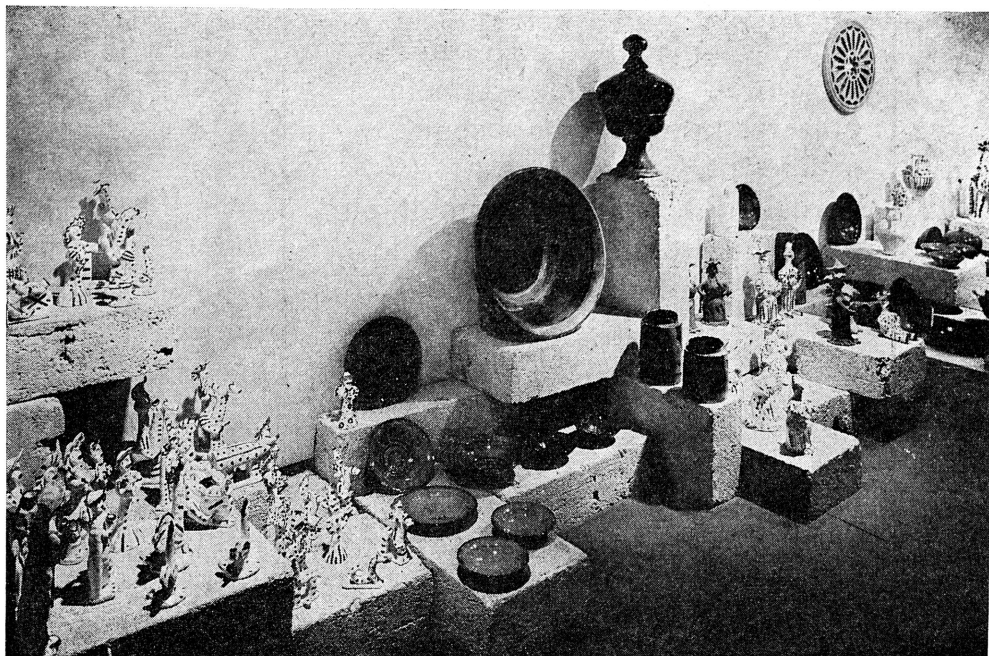
F. de B. Moll: **L'home per la paraula.**

Distribució: LLIBRES MALLORCA. Fortuny, 5. Palma.

Els àmbits del Congrés

S'ha repetit que la medul·la del Congrés de Cultura Catalana radica, precisament, en el seu Secretariat Cultural. Aquest serà el que impulsarà la dinàmica del procés obert per establir un balanç que no tindrà només un valor històric, sinó que també incorporarà la realitat del present amb perspectiva de futur.

D'aquí que facilitem el text del Secretariat Cultural, així com el de la constitució dels vint àmbits que el componen:

...sobre la cultura en el sentit més ampli.

El nostre poble té consciència de l'anormalitat en què es desenrotlla la seva cultura: existeix un problema d'identitat individual i col·lectiva plantejat a la societat dels Països Catalans, a causa de la manca de coneixements i seguretats elementals sobre la història, l'àmbit geogràfic, la llengua, el treball, els costums propis, en una paraula, sobre la cultura entesa en el seu sentit més ampli.

Aquesta consciència col·lectiva és, ben segur, la que ha impulsat molta gent, moltes entitats, societats i agrupacions a adherir-se a la idea d'un Congrés de Cultura Catalana. Però, què és el Congrés de Cultura Catalana?

El Congrés és un projecte ja engegat de fer un balanç objectiu del que tenim i del que ens manca per tal de ser una cultura desenvolupada normalment, és a dir, amb les exigències i les necessitats de tota cultura nacional.

Volem arribar a unes conclusions de cara al futur. Dit d'una altra manera: volem presentar ordenats i estructurats els camins que els organismes autònoms dels Països Catalans hauran de seguir i les línies mestres que hauran de conformar-los.

És una empresa col·lectiva i per tant necessita la col·laboració i la participació de tothom. El Congrés ha de ser de tots els qui viuen i treballen als Països Catalans. És un Congrés fet per tothom i per a tothom. La col·laboració que cal al Congrés pot ser de diverses formes, a triar les que més us escaiguin: intel·lectual, organitzativa, econòmica, de suport, etc.

Les tasques del Congrés s'han estructurat en 20 àmbits. Però el Congrés de Cultura Catalana no ha de consistir només en els treballs d'aquests àmbits, sinó també en un seguit d'actes populars, informacions, conferències, festes, que el mateix Congrés pot promoure.

El Congrés de Cultura Catalana ha d'arribar a tots els racons dels Països Catalans.

ELS ÀMBITS

Llengua.

Realitzarem els treballs d'aquest àmbit des d'un punt de vista essencialment sociològic i polític: és a dir, con-

siderarem la llengua catalana en tant que inserida dins la societat i no només lingüísticament. La feina principal que ens caldrà fer serà la construcció d'un programa d'acció global que, en la mesura que sigui assumit pel nostre poble, pugui servir per a orientar i coordinar els esforços consagrats a la normalització del català, fet que no pot anar deslligat de la normalització de la cultura catalana en general.

Estructura docent.

Els qui treballem en aquest àmbit tenim com a objectiu la realització d'una anàlisi crítica de la història recent i de la situació actual del sistema educatiu per oferir-la a debat i aconseguir un màxim de sensibilització sobre la qüestió de l'ensenyament; d'aquest debat, n'hauran de sortir les línies generals de definició, planificació, finançament i administració d'un sistema educatiu d'àmbit territorial de Països Catalans, democràtic, autònom i obert.

Recerca.

Enfocarem el nostre treball en el sentit d'analitzar les condicions econòmiques i polítiques que han influït en el desenvolupament de la investigació al nostre país, i presentarem les alternatives possibles de cara al futur que permetin de situar la producció científica al nivell que li correspon i al servei de les necessitats col·lectives dels ciutadans dels Països Catalans.

Història.

Dividirem els treballs d'aquest àmbit segons les especialitzacions existents: prehistòria, història antiga, història medieval, història moderna, història contemporània; dins cada especialització farem un balanç de la producció historiogràfica fins a l'actualitat i analitzarem els problemes de coordinació del treball, de salvament i conservació de documents (inclosos els arqueològics), de planificació de les recerques i del lligam entre producció historiogràfica, docència i divulgació.

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interressi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIÓ
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 19

Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

**UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM**

(Amb molt de gust vos farem un 10% de descompte si esmentau aquest anunci)

Estructura social.

El treball que ens proposem de realitzar té com a trets fonamentals: a) l'anàlisi històrica de la formació de la societat catalana i l'estudi dels elements estructurals que avui dia la caracteritzen; b) l'anàlisi dels problemes socials més aguditzats i l'estudi dels moviments socials. En particular, a més, volem estudiar els temes següents: la família, la llengua i la seva realitat social, la immigració i les relacions laborals.

Dret.

Dividirem el nostre treball en dos apartats: a) elaboració d'una anàlisi crítica de l'actual sistema jurídic i estudi de com i en quina mesura afecta la personalitat històrica i social de Catalunya; b) basant-nos en la problemàtica recollida en el primer apartat, estudi de les reivindicacions mínimes a fer a l'Estat espanyol en el

camp jurídic mentre els Països Catalans no aconseguixin l'adequada autonomia, reivindicacions que passen per l'ús del català en tots els actes jurídics dels Països Catalans, per un Dret Processal i un Tribunal Superior de Justícia dels Països Catalans, etc.

Institucions.

L'objectiu principal que ens proposem es l'estudi de la problemàtica de les institucions autonòmiques en el nostre futur. Estructurarem el treball en quatre temes: a) línies bàsiques i competències del poder autonòmic; b) organització de la vida local: autonomia municipal; c) els funcionaris i l'administració pública; d) les opinions i actituds de les forces polítiques.

Ordenació del Territori.

En el nostre treball volem referir-nos a la pràctica però també a la reflexió científica i tècnica de tots els aspectes de l'activitat col·lectiva que fan referència a la producció, l'ús i el consum de l'espai físic, en el qual es desenvolupa la vida social del poble del País Català: des de la política territorial fins a l'ús del recursos naturals i urbans, des de la consideració de la lògica social dels diferents agents fins als aspectes tècnics i professionals de la planificació.

Economia.

Ens plantejem de fer un balanç crític del que sabem i del que no sabem sobre l'economia dels Països Catalans a fi d'obtenir una guia que ens ajudi a assenyalar-ne les febleses i a subratllar-ne els buits, alhora que ens marqui una gradació de la urgència a cobrir-los. A partir de les dades obtingudes, volem obrir un debat que serveixi per a la construcció d'una nova política econòmica, feta i pensada des del nostre país, especialment pel que fa a política econòmica general i sectorial, i a aspectes econòmics i financers dels Estatuts.

Estructura sanitària.

Ens proposem d'obrir un debat ampli per agrupar, organitzar i integrar tots els punts de vista de tècnics, científics, professionals i capes populars interessants en la defensa i promoció de la salut, entès això com una tasca col·lectiva. Fruit d'aquest debat i de l'anàlisi de la situació sanitària actual als Països Catalans, n'hauria de sortir una proposta d'alternativa sanitària adequada a la realitat social, cultura i demogràfica catalana, alternativa que permeti la implantació efectiva del dret a la salut igual per a tothom. Haurem d'estudiar, per tant, propostes de planificació sanitària dins el marc de l'ordenació general del territori, i de noves estructures com el Servei Nacional de la Salut, etc.

Indústria.

Partim de la múltiple consideració que la indústria no és tan sols un dels sectors bàsics de l'activitat econòmica, sinó que també incideix en les formes de vida, en les relacions socials i en el medi ambient; a més, és ocasió de desenvolupament de les capacitats creatives de l'home i condiciona el progrés general a través dels seus productes, alhora que és un dels elements configuradors de la personalitat del Principat dins l'Estat espanyol. Per tot això, ens proposem la recerca de les bases d'una política industrial òptima adaptada a les necessitats dels Països Catalans, i l'escampament de la comprensió de la problemàtica de les relacions indústria-societat.

Agricultura.

Com a punt previ de diàleg, realitzarem una profunda anàlisi crítica de la situació actual de l'agricultura catalana. Per tal de completar aquest estudi, hem obert una enquesta que, juntament amb l'estudi esmentat, pre-

senterem a tots els agricultors catalans que, d'aquesta manera, participaran dels treballs del Congrés. Una vegada definits els objectius que la societat catalana exigeix del sector agrari, recollirem les possibles alternatives que els pagesos presentin dins el marc d'una veritable reforma agrària.

Navegació i Pesca.

El nostre objectiu és de cercar els camins i proposar les alternatives necessàries per tal que els Països Catalans recuperin la seva condició de poble mariner. Hem dividit els treballs en tres grans apartats: a) marina mercant; b) pesca; c) promoció marítima. Dels dos primers, en farem una visió descriptiva i crítica de la situació actual, basada en la política geogràfica i econòmica marítimes, i elaborarem unes línies generals per a la restauració de les flotes mercant i pesquera dels Països Catalans; i del tercer elaborarem un pla de promoció marítima amb temes de recerca, divulgació, ensenyament, etc.

Turisme.

Volem fer, primerament, un estudi sobre el turisme actual als Països Catalans, amb els encerts i les mancances que n'han condicionat el desenvolupament. A més d'estudiar-ne els recursos i les relacions amb la indústria, l'agricultura, l'ecologia, l'urbanisme i el problema de la transculturació, intentarem construir un programa d'allò que ha de ser el turisme als Països Catalans.

Producció artística.

Hem subdividit aquest àmbit en les especialitats de Música, Cinema, Literatura, Arts Plàstiques, Arquitectura/Disseny i Teatre, i ens proposem d'estudiar els condicionaments que fins ara impedeixen un desenvolupament normal i de servei real al poble català de tota la producció artística. A partir d'aquí, buscarem les vies per a una programació lliure, democràtica i autònoma del treball de creació, sense imposicions ni traves, única manera aquesta de fer un art veritablement popular i universal.

Antropologia i Folklore.

L'Antropologia i el folklore catalans són dues matèries fonamentals per a entendre el poble català i la seva

cultura. Sobre l'antropologia analitzarem la situació real i actual i el nivell dels estudis realitzats; sobre el folklore, a més del que hem esmentat, tindrem molt present l'extraordinària importància social, cultura i política dels grups que el practiquen.

Esport i Lleure.

Dins aquest àmbit s'hi inclouen dues realitats íntimament relacionades però distintes i el nostre propòsit és de fer una reflexió crítica i un balanç de la situació actual als Països Catalans de cadascuna d'aquestes realitats, i estudiar l'ordenació, els equipaments i els mitjans de tot ordre que caldrien de cara a una futura societat democràtica. A més, i donada l'especial naturalesa de l'àmbit, projectem de realitzar un conjunt d'actes esportius i d'altres per tal de mobilitzar la població dels Països Catalans en la preparació d'aquest futur.

Mitjans de comunicació.

Hem estructurat aquest àmbit de la manera següent: Premsa, Ràdio/Televisió, Món editorial i Publicitat, i ens proposem estudiar críticament la situació actual de cada un d'aquests sectors, definir les funcions que han de complir per tal d'arribar a una situació normalitzada i cercar les bases d'actuació per al moment que s'hagi assolit aquesta normalització.

El fet religiós.

El nostre objectiu és l'estudi del paper sociològic de la religiositat de les diverses confessions cristianes i dels grups no cristians als Països Catalans. També examinarem la interrelació de les institucions i moviments religiosos amb els diversos aspectes de la vida i de la cultura del país, així com el futur dels creients catalans i el seu paper com a tals en la societat.

Projecció exterior de la cultura catalana.

Tenim com a projecte examinar la incidència de la cultura catalana en la cultura universal i estudiar el marc sociocultural en què es produeix aquesta projecció; amb les dades obtingudes, volem fer un balanç de la situació actual en aquest camp i estudiar la manera d'ampliar el coneixement mundial de la nostra realitat.

Quan l'estiu passat començà a posar-se en marxa l'organització del C.C.C., l'Ateneu de Maó va creure que era necessari que tots els menorquins ajuntàssim els nostres esforços en una tasca que es preveia llarga i densa. És així que convocà totes les entitats que s'havien adherit al Congrés a una reunió per tractar què ens convenia fer a Menorca. A la reunió hi assistiren representants de l'Ateneu, Joventuts Musicals, Obra Cultural Balear, Cine Club Ateneu, Cine Club Ciutadella, Companyia Delfí Serra, Colònies d'Estiu i Escola de Teologia. A aquella reunió es nomenà una comissió provisional i allí s'inicià la feina del Congrés a la nostra illa.

Quan l'estructura a nivell de Països Catalans començà a tenir cos, uns membres de la comissió anàrem a Barcelona per a tractar el cas de Menorca. La nostra illa havia d'ésser inclosa, evidentment, dins el marc de les Illes, però no podíem anar a recua de Mallorca, entre altres coses perquè molt possiblement les feines no anirien sincronitzades i, sobretot, perquè la nostra geografia exigeix una estructura especial per cada una de les illes tot defugint una organització jerarquitzada amb el vèrtex a Mallorca. En Biel Mesquida ens va ajudar a fer entendre als prohoms del Congrés que Menorca havia de tenir representants directes dins la Comissió Permanent i dins el Secretariat Cultural i, finalment, arribàrem a l'acord que, dels set illencs de la Comissió Permanent, dos serien menorquins; i dels quatre membres del Secretariat Cultural, un seria de Menorca.

Cap al mes de novembre es posaren en marxa les ponències. De moment s'apuntà gent a totes. Amb el temps hem vist que unes s'han treballat més i les altres menys, però cap no s'ha abandonat i, de moment, no perdem les esperances.

Calia fer, emperò, la presentació pública del CCC. En parlàrem i aviat sorgí la idea. Menorca tributaria un homenatge po-

EL C. C. C. A MENORCA

pular a qui tant ha treballat per la cultura catalana, en Francesc de B. Moll. Es prepararen les coses i la gent s'hi abocà. Es va dur l'exposició del Diccionari a Maó i Ciutadella, la qual fou visitada per la majoria d'escolars. S'edità un fullet on s'explicava qui era en Moll i què era el DCVB, i finalment s'organitzà una campanya d'adhesions a la figura d'en Moll tot anunciant que li seria tributat un homenatge. Aquest consistí en un sopar la nit del 21 de febrer. Quatre-centes persones omplien els locals del Club Marítim en un acte que recordarem tota la nostra vida. El CCC va demostrar a tots els menorquins quines eren les dues bases sobre les quals estava fixat: la democràcia i la consciència de la nostra catalanitat.

De llavors ençà, els menorquins hem continuat treballant pel Congrés, però hem vist que necessitàvem ajuda. El mateix dia que va reunir-se la Comissió Permanent per darrera vegada (cap a meitats de març) ens trobàrem a Barcelona amb n'Antoni Serra, en Biel Mesquida i na Maria Antònia Oliver. Junts vam veure una vegada més que les Illes no podien tenir la mateixa estructura que les altres grans divisions dels Països Catalans. Menorca i Eivissa no poden ésser considerades com a simples comarques, són quelcom més donada la seva configuració. Hem vist i comprovat que la dinàmica de Mallorca i Menorca no és la mateixa, i que no pot dirigir-se des de Palma la feina que aquí estam realitzant. Açò ho entenem tots els illencs, però costa de fer-ho comprendre als barcelonins que no acaben de veure per què Mallorca i Menorca no poden **anar juntes en tot**. I una i altra vegada mallorquins i menorquins, de complet acord, vam explicar que no hi ha mals-

entesos entre nosaltres, que això no és degut a rivalitats absurdes ni a qüestions de caràcter domèstic, sinó a una especial realitat que exigeix que Menorca, Mallorca i Eivissa mantenguin les respectives autonomies, encara que situades dins d'un marc conjunt: les Illes.

Els menorquins voldríem rebre un ajut directe de Barcelona, ja que per molt que treballi n'Antoni Serra, difícilment els seus esforços podran arribar-nos. Vam plantejar la qüestió a l'executiva i una carta del Secretari General ens mantén les esperances. Aconseguirem l'objectiu?

A finals de maig s'ha fet el segon acte públic del Congrés. Aquesta vegada els organitzadors han estat els membres de la ponència del lleure. L'acte ha consistit en un Festival de cançó i dansa del poble menorquí. El Teatre Principal de Maó encabia unes set-centes persones. L'escenari presentava una bandera catalana de grans dimensions sobre un fons de color honest. Tots els grups que d'una manera o d'altra treballen a Menorca la música i la dansa, hi eren presents. Gent de tots els indrets demostrava que el poble no és mort, sinó que viu. Ben al costat de músiques tradicionals, grups de joves ens oferien una cançó popular nova, adaptada als problemes de la nostra realitat ciutadana. Poesia, bellesa, denúncia, tot s'entremesclava aquella nit primaverenca. La gent vibrava, aplaudia, participava intensament.

Ara cal anar als pobles. El CCC s'ha de fer present pertot arreu. Xerrades, reunions, festivals, li serviran de marc. El fet és que el poble es retrobi a si mateix i descobreixi unes realitats que massa sovint s'ha volgut que no conegués.

JOSEP M. QUINTANA

El Congrés de Cultura Catalana i el folklore

Si el Congrés de Cultura Catalana es defineix com a popular i democràtic és evident que la **cultura popular** hi ha de tenir un paper prou considerable; per això mateix, pel fet d'ésser popular i del poble (no entr en possibles dicotomies folklore/cultura popular ja que aquests noms fortament manipulats hauran de ser estudiats seriosament i no d'una forma separada). Per una banda és molt important que la cultura que ha fet i ha assumit el poble, amb uns conceptes clars i antropològics d'allò que és realment Cultura, torni a ell; per altra part ja és hora que donem a les coses el seu nom i no continuem enganyant —de fet no som nosaltres els qui hem enganyat— a la gent que sempre ha estat fidel conservadora de la seva més elemental expressió. I aquí entrem en un terreny fotut perquè només es conserven les coses que no serveixen per a res fent-ne una penjarolla decorativa o aquelles que després d'un cert temps de cura casolana han de ser digerides i utilitzades com aliment.

Mai podem esbrinar ben bé quina ha estat la conservació per part del poble sense prejudicis ni intel·lectualismes de cap mena. Però alerta, prejudicis i intel·lectualismes que no concorden en cap moment amb la nostra realitat. No m'interessa aficar-me ací en aquesta discussió però cal deixar ben clara la meua postura davant del concepte d'intel·lectual com a membre colonitzador: segons la majoria de gent, és aquell que domina, més o manco, la cultura imposada —encara que només és, crec, el vehicle d'expressió mal emprat— i en fa ús farditiu i pedantesc. Tornem al fet de la conservació i veurem que va estretament lligat al fet de colonialisme; ara bé, fins a quin punt l'home normal n'és conscient? La consciència hi és al fer dues separacions clares: l'una, la seva llengua és usada normalment per a expressar els seus sentiments i les seves realitats; l'altra, és fer un ús burocràtic i de cultura falsa de la llengua imposada. No anem, sola-

ment, al fet lingüístic, sinó també a l'etnologia natural, a l'expressió de l'esperit i de la identitat, a això, no és que ho conservi, ho amaga, ho fa cosa seva (la propietat privada de la cultura) que és en definitiva un fruit de la consciència inconscient que li volen esclafar.

Ha arribat el moment de posar-nos a treballar seriosament sobre aquesta qüestió i les tasques cal que siguin fetes amb dignitat i conseqüència d'investigació. Hem de partir dels fets diacrònics i sincrònics; potser els primers semblaran pocs científics si ho miram des d'un caire «funcionalista», però hem de pensar que a una societat que li ha estat negat el seu propi procés històric, fer una anàlisi de segmentació contemporània és caure en un error metodològic i fer el joc a la cultura colonialista (entenent-la com a oficialista al nostre cas. Podríem dir-li cultura popular?). Per tant és necessari partir d'uns esquemes totalment autòctons i analitzar la seva submissió. Caldrà estudiar seriosament els següents punts:

a) Enfrontament de la cultura pròpia amb el fet colonial. Això implicaria reconèixer una dominació d'una superestructura de signe imperialista.

b) El folklore és utilitzat pel dominador per tal d'integrar més fàcilment el dominat, usant les seves pròpies armes de cultura.

c) El folklorisme mai és usat pel poble i en canvi és un terme imperialista de considerar els fets indígenes com a coses simpàtiques i etiquetables.

d) El retrobament de la pròpia i autèntica cultura popular és l'expressió de l'alliberament nacional.

Aquests punts poden semblar molt teòrics, però quan vegem que al llarg del temps han estat posats a la pràctica, creurem en la seva importància. Per exemple al cas concret de Mallorca, ens n'adonarem de seguida:

1) La cultura de Mallorca és cultura Catalana i fins ara no ens havien dit res (silenci de realitat). Això és prou clar pel fet d'usar exclusivament el principal vehicle, la llengua; per haver heretat tot un cançoner; per haver fet manifestacions totalment autòctones de l'illa.

2) El trencament de l'evolució normal sempre ens ve imposat (els glosadors, per exemple, són condicionats al tema religiós i de cantar les glòries... dels altres).

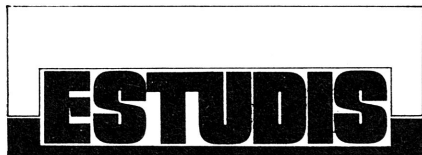
3) El fenomen turístic ens imposa la total folklorització de les nostres tradicions i intenta mentalitzar-nos cap a unes altres manifestacions alienadores.

I així etc... etc... dubtant una mica d'aquest nou ressorgir de les tradicions amb diferents esquemes, però potser amb els mateixos fins.

BIEL MAJORAL

Dibuix de Ramon C. Cavaller

Manuela Alcover

L'impacte del Modernisme a les Illes

A finals del segle XIX i al començament del XX, un aplec de pintors havien de realitzar la gran gesta: la descoberta del paisatge de Mallorca. Això no era del tot nou. Amb el Romanticisme ja s'havia produït una revalorització del paisatge en la pintura i en la poesia, sobretot d'ençà que es va dir allò, tan perillós, que el paisatge és un estat de l'ànima. Els pintors mallorquins ja havien conreat aquest gènere: així O'Neill, vertader introductor del paisatge romàntic a la manera d'Haes; el mateix Anckermann, i, més tard, a la fi del segle, Antoni Ribas i Antoni Fuster, ja dins un lluminisme a l'estil de Fortuny. Però són els catalans els qui, amb ulls nous, descobreixen una Mallorca inèdita. Ells, amb la seva vinguda, van portar els nous corrents de l'art europeu: Impressionisme i Modernisme. Així Sebastià Junyer, Fèlix Mesures, Eliseu Meifrèn i Gaspar Terrassa, portadors d'elements impressionistes. Però, sobretot, Joaquim Mir i Santiago Rusiñol, els introductors del Modernisme a Mallorca.

Comunió sentimental amb la natura

¿Què era, emperò, el Modernisme? Fenomen totalment contradictori, es fa difícil donar-ne una definició satisfactòria. Perquè no es tracta tan sols d'un moviment artístic i literari, sinó que també comprèn els caires social i polític. Potser qui millor ha definit el Modernisme hagi estat Cirici: «Era un moviment orientat cap a una comprensió de la naturalesa feta no sols d'observació sinó de comunió sentimental, esotèrica, fins als límits del panteisme (...) Per altra banda es volia assimilar un concepte heroic a través de Nietzsche o de Wagner, un concepte líric a través d'Ibsen o de Meeterlinck, i àdhuc un patetisme negre que arribava fins a les vores del nihilisme, a través de la literatura russa i d'una tendresa per les coses malaltisses i decadents». (1)

Nietzsche, Wagner, Ibsen i Maeterlinck: vet ací els quatre ídols del

Modernisme català. Però també Dostoievski, D'Annunzio... i, en les arts plàstiques, Puvis de Chavanne, Gustave Moreau, Odilon Redon, Gauguin, és a dir els grans del Simbolisme francès; Boecklin, Klimt i Hodler per l'Alemanya sempre bàrbara i romàntica; Whistler, molt especialment pels seus grisos; John Ruskin i William Morris i tots els prerafaelites anglesos; i, fins i tot, com un record mig esborradís, els nazareites. El Modernisme porta amb ell el mal del segle: l'ambigüitat.

Un nou romanticisme

En els països europeus el Modernisme va constituir un estil més aviat decoratiu o cartellista, destinat al mobiliari o al teatre, a l'òpera i al ballet; és l'Art Nouveau, el Modern Styl, el Judgen Still. Per a les arts i les lletres es reserva el nom de Simbolisme. A Espanya i a Hispanoamèrica el Modernisme penetra molt més profundament totes les formes de la cultura. El cas de Catalunya encara va ésser més integral: el Modernisme va constituir el moviment de la renaixença ja madura, i, el seu programa, no sols una confessió de fe estètica, sinó també política. El naixement de la indústria, i, per tant, de la burgesia, es va projectar cap a unes realitzacions artístiques que proclamaran la seva puixança: així es desenvolupa l'arquitectura modernista. Ja és tot significatiu que aquesta burgesia, tan orgullosa de la seva indústria i de les seves màquines, no volgués una arquitectura exaltadora de la tècnica, sinó que pagàs un estil una mica alienador pel seu culte a unes formes fantàsiques, d'ensomni, que a vegades recorden els deliris a la manera de Walt Disney, o bé vagament inspirades en el passat medieval, en lloc de reflectir la societat futura de la mecanització total. Això és una mostra ben clara de les contradiccions internes del moviment (i també de la burgesia). Ja hem dit que la característica principal del Modernisme és l'ambigüitat, i, per tant, la complexitat. Si

«Or i atzur», de J. Mir

en el terreny de l'arquitectura —fretosa sempre d'un mecenas—, es permet llibertats i deliris mai vists, molt més ho fa en el terreny de la poesia i de la pintura, a on l'autor se'n pot permetre moltes més, de llibertats. Sobretot en pintura, els modernistes varen fer professió de bohèmia i de fe anarquista. Com en el cas dels romàntics, pintar o escriure no va ésser sols un ofici, sinó una manera d'entendre la vida, i així vida i obra són el mateix. En el fons, Simbolisme i Modernisme són un nou Romanticisme i tenen un cert caràcter de fenomen nigromàntic, que ressuscita el culte al misteri i a l'esoterisme. Retorna així tota la temàtica dels romàntics, però enriquida i exagerada per nous símbols i metàfores i al·legories. Enric Jardí ha dit que el Romanticisme se sent atret per l'Orient i el Modernisme pels aires germànics. En efecte, el Modernisme català, paral·lelament al Simbolisme europeu, rep com una riuada la influència nòrdica. Però també sent la temptació oriental. En una paraula, sent la fascinació romàntica per tot allò que és exòtic. I així, com d'un laboratori demoníac, sorgeixen i s'entrecreuen nimfes liliàls i nibelungs amb hurís edèniques i efrits.

D'altra banda, Freud començava a llençar les seves teories del subconscient. Quin vertigen, guaitar els abismes de la pròpia ànima, mil vegades més deliciós que guaitar els abismes de les muntanyes!

El triomf del color

En pintura irromp un element que ja havia estat potenciat per Goya i per Delacroix: el color. Però ara és quan triomfa de veres. El color, aquest virus sentimental que tot ho trastorna. El color que es menja la llum, absor-

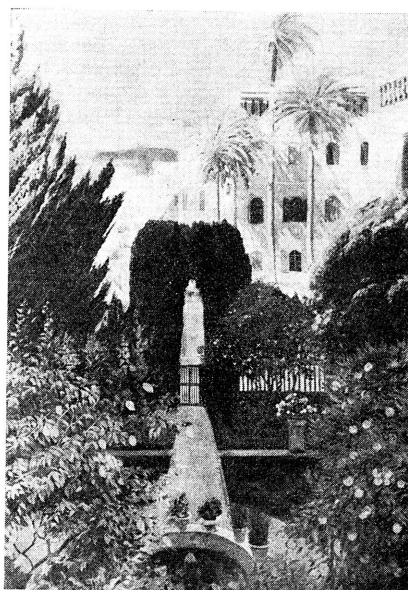
(1) CIRICI PELLICER, A. *La pintura catalana*. 2 toms. Ed. Moll. Col. Raixa. Palma de Mallorca, 1959. Pàg. 101.

beix la claror i espargeix el misteri. Que, tot i essent un element per essència tan pictòric, és també un verí, una droga. El color que havia de convertir la pintura en música. Que havia d'arribar a imposar-se per si mateix en el fovisme i en l'abstracte: el color cru, el color en estat salvatge, el color en ell i per ell. El color que, de valor pictòric, havia de passar a representar un valor vital, ja en la vessant orgiàstica («fauves»), ja en la vessant patètica (expressionistes). Aquesta transferència de funcions és pròpia del Simbolisme-Modernisme. No debades Baudelaire, el precursor, barreja colors, sons, olors, sensacions tàctils i sabors; i no debades Verlaine havia de simbolitzar la poesia amb un color heràldic: l'atzur.

Mallorca, redescoberta com a paradís

Per a molts el Modernisme va representar un neopaganisme, el gran retorn a la natura, un hedonisme que pretenia ésser innocent. Pintors i poetes, sobretot pintors, es llençen a la recerca dels paradisos perduts —sense tenir en compte que d'aquests paradisos en queden ben pocs— i l'acte i la intenció del retorn comporten dosis, a parts iguals, d'ingenuïtat i de perversió. El Modernisme va ésser, sobretot, un fenomen molt sofisticat. Amb tot, la innocència que hi ha sempre en els recercadors de paradisos havia d'ésser premiada amb el descobriment d'alguns d'ells: Mallorca, per exemple. Gauguin havia tingut Tahití. Els pintors catalans tindrien Mallorca. En aquells anys finiseculars, Mallorca era quelcom de boirós, quasi ignorat. La renaixença, amb la restauració dels Jocs Florals el 1859, havia sorprès el Principat amb una revelació: els poetes mallorquins. Però l'illa era pràcticament desconeguda. Només cròniques romàntiques com les de Cabanyes, Cortada o Piferrer, quasi oblidades, massa «d'època» ja. Els veritaders descobridors havien d'ésser els pintors, que així, en certa manera, paguen el deute. Els poetes mallorquins havien enriquit la llengua catalana. Ara, els pintors catalans enriquirien el paisatgisme mallorquí. «Si en poesia i en estètica Catalunya ha rebut més de Mallorca que el que aquesta li ha pogut donar, no així en pintura. La gamma cromàtica de l'illa fou descoberta abans pels impressionistes catalans que pels mallorquins», ha dit el P. Batllori (2) parlant de l'estada de Rubén Darío.

El gran «revival» dels Jocs Florals havia retornat a molts la seva Edat Mitjana perduda (una altra forma de paradís, al capdavant). O, almenys, la il·lusió d'aquella edat ja mítica. Els nous trobadors ressuscitaren el paradís en el temps. Calia ara retrobar el paradís en l'espai. Això és el que feren els pintors. Ells varen sentir cap

L'antiga casa del Comte de Montenegro, de S. Rusiñol

a Mallorca una mena de fascinació semblat a la dels almogàvers per Orient. Mallorca i la seva llum, Mallorca i el seu color... Mallorca i els seus tòpics, també: un punt criolla, un punt islàmica, un punt roussoniana, misteriosa fins i tot, va esdevenir la fita dels nous almogàvers de l'art. Només que l'esperit d'aquesta generació era paganitzant, no pas medievalista. La seva visió de Mallorca és la de l'estètica del plaer. I així el Modernisme pictòric es converteix en una mena de malaltia i també de culte de la gran arrel dionisiaca. Qui havia de complir millor aquest ritual fou Joaquim Mir, que va patir l'enlluernament fins a l'èxtasi i fins a la folia. En canvi Rusiñol va sofrir l'impacte amb molt més autodomini.

Degouwe i alguns argentins

Si bé són els catalans esmentats —Junyer, Mestres, Meifrén, Terrassa, Rusiñol i Mir— els introductors dels nous corrents artístics i els descobridors del paisatge de Mallorca, també hem d'anomenar el belga Degouwe de Nuncques com un dels pintors paisatgistes que varen donar a conèixer l'illa. L'estada de Degouwe es data entre 1900 i 1903, i si bé com a pintor és mediocre, té el mèrit d'haver cridat l'atenció sobre Mallorca; si més no, l'atenció de Joaquim Mir.

També, a més dels catalans, caldria citar alguns argentins, com Bernareggi, Quirós o Cittadini, que arribaren a casa nostra abans de la Gran Guerra. Més tard, tot just acabada aquesta, la riuada de pintors atrets per l'anomenada de l'illa va engrossir amb artistes provinents dels més diversos punts d'Europa i Amèrica —especialment ar-

gentins— i, com és lògic, de tota Espanya. Vénen figures de tant renom com Sorolla o Anglada Camarasa. Però això ja correspon a una segona època en què el Modernisme ja havia passat. L'època modernista pertany al període d'abans de la primera gran guerra, quan el món encara era europeu i burgès, i quan descobrir Mallorca era quasi una aventura i una revelació sols apta per a iniciats.

Un fenomen importat

¿Com havia de rebre l'illa els portadors de la nova pintura? El cas de Mallorca és ben diferent del de Catalunya. Aquí mancava una burgesia capitalista com la catalana. Per tant, el Modernisme és a Mallorca un fenomen importat. Són els artistes catalans els que l'introdueixen. I no sols els pintors, sinó també els arquitectes: Gaudí, Domènech i Montaner, Rubió i Bellver, Madorell. Fou decisiva la intervenció del bisbe Campins, que va portar En Gaudí i que és el veritable introductor de l'arquitectura modernista a Mallorca. Els constructors de la majoria d'edificis modernistes a Mallorca són catalans. I si després arquitectes mallorquins com Bennàsar Moner, Aleñar, Roca Simó, o mestres d'obres com Ferrà o Lliteres (i fins i tot algun aficionat com Forteza-Rei), construeixen també edificis dins aquest estil, no fan més que seguir les pautes marcades pels catalans. Almenys aquesta és l'opinió de Seguí: «La arquitectura modernista en Mallorca (...) puede considerarse como una prolongación de ésta [la catalana]». (3)

La primera característica del Modernisme a Mallorca és, doncs, la d'ésser un fenomen importat. I, com a tal, és un fenomen més tardiu. Si el Modernisme català es data entre 1881 i 1906, a Mallorca es pot datar amb uns deu anys de retard. Els inicis, per exemple, se situen entre 1890, data de l'obra de Mestres *La badia de Palma*, i 1899, data de la vinguda de Rusiñol amb la família. I les acaballes cap a 1914, any de la marxa definitiva de Gaudí, després de molts disgusts i moltes polèmiques. Cal destacar el 1901, data de l'entrevista a Barcelona del bisbe Campins amb Gaudí, que havia de donar per resultat la vinguda del gran arquitecte a Mallorca i la tan discutida reforma de la Seu. Any també de dos fets que tenen una dimensió simbòlica: d'una banda, l'aprovació de l'enderrocament de la Mu-

(2) BATLLORI, M. *Vuit segles de Cultura Catalana*. Ed. Selecta. Barcelona, 1958. Pp. 238-239.

(3) SEGUÍ AZNAR, M. *La Arquitectura Modernista en Mallorca*, a «Boletín de la Cámara Oficial de Comercio». Año LXXIII, núm. 674, enero-marzo 1972. Pág. 18.

rada, símbol gairebé d'un intent de liquidar el passat (com si amb una demolició aquest es pogués esborrar i com si un fet tan lamentable com és el de fer desaparèixer un monument de tanta categoria fos un acte civilitzat i avançat); d'una altra banda, el començament de les obres del Gran Hotel, mostra d'arquitectura civil modernista, destinat a rebre el turisme incipient, símbol de projecció cap al futur. N'hi va haver que, amb això, es feren la il·lusió d'entrar decididament i amb peu dret en el progrés del segle i en la dinàmica de l'era positiva. Una altra data important i significativa, dins l'evolució del Modernisme a Mallorca, és l'any 1902. És l'any en què s'inicia la tercera etapa de «La Roqueta», orientada cap al Modernisme fins a tal punt que es converteix en el portaveu de la nova estètica. És també l'any en què es va fer l'exposició de Degouwe en el Círcol Mallorquí, i, sobretot, en què l'Associació de la Premsa va celebrar un homenatge a Rusiñol amb una conferència de Joan Alcover. Aquest acte és el reconeixement oficial del nou estil per part de la intel·lectualitat mallorquina.

Perquè aqueixa és una qüestió fonamental: ¿Com va rebre l'«élite» literària i artística el moviment modernista, aquest fenomen estrany, vingut de fora i torbador? Hi ha una diferència en la manera com foren rebudes l'arquitectura i la pintura, o, més ben dit, arquitectes i pintor. La primera havia estat introduïda pel bisbe Campins, i si bé l'obra de Gaudí va ésser motiu de grans polèmiques, de fet, els arquitectes catalans vénen cridats pels mallorquins i la introducció de l'arquitectura modernista té un caràcter, si no oficial, almenys ortodox i legítim. En canvi els pintors vénen pel seu compte. No els crida ningú. Obeeixen el gran crit pànic de la natura, i la seva estada i la seva obra constitueixen sempre una aventura personal. La interpretació quasi eròtica que fan del paisatge de l'illa contribueix a accentuar aquest caràcter de subversió estètica, de revulsió, que fa el Modernisme tan inquietant i motiu d'escàndol, o almenys de recel. Per això va ésser rebut amb certa desconfiança pels gelosos guardians de la tradició i de l'ortodòxia artístiques.

Fossilització i cacicat artístic a Mallorca

Hi havia dues institucions bàsiques: l'Escola de Belles Arts i el Foment de la Pintura i l'Escultura. Aleshores funcionaven molt llaundament. L'ensenyament que es donava a l'Escola era més aviat rutinari, i dels seus professors diu Joan de la Casa Gran: «Els mestres tots són mallorquins, si bé és veritat que la càtedra la tenen com un plus de ses seves ocupacions, com la base de la seva bona vi-

da». (4) Si hem de creure aquest testimoni, la conclusió és que l'Escola de Belles Arts no era lloc d'activitat i renovació. Quant al Foment, es pot dir el mateix. Aquesta societat havia estat fundada el 1876, i, en el seu moment, havia complit la tasca de «fomentar» les arts plàstiques amb eficàcia; però últimament s'havia convertit en una institució més tost immobiliària. A més a més, tant l'Escola com el Foment estaven monopolitzats pels mateixos artistes: els Torres (Salvador i Joan), els Mestre (Joan i Francesc), Ricard Anckermann, Joan O'Neill, Francesc Maura, Faust Morell, Joan Bauçà, Antoni Ribas, Antoni Fuster. I així, en aquests anys finiseculars, al voltant de 1900, la pintura es troba estancada, a Mallorca, en el culte i el cultiu del gènere històric d'un academicisme fred (Morell, Anckermann i Maura), de la temàtica religiosa segons la més ortodoxa tradició barroca (els Torres) o segons un nazareisme una mica estereotipat (Maura), del retrat d'un realisme tradicional (els Mestre) i del costumisme, sempre més vigorós i espontani (Bauçà), però que també començava a esgotar-se. Només el paisatgisme mantenia alguna vitalitat gràcies a Antoni Ribas i Antoni Fuster. Es pot dir, per tant, que els pintors mallorquins havien arribat a una certa fossilització, agreujada en alguns per l'exercici d'un cacicat artístic, sempre funest com tots els caciats. És el cas de Ricard Anckermann, fundador del Foment i director de l'Escola de Belles Arts.

D'altra banda, aquest era un moment de transició. La generació vuitcentista començava a desaparèixer o havia desaparegut ja: Faust Morell mor el 1880, Salvador Torres el 1882, Joan Mestre el 1893, Joan Torres el 1896, Antoni Fuster el 1902, Ricard Anckermann el 1907, Antoni Ribas el 1911, Joan Bauçà el 1915. Però ja despuntaven els epígons: Vicenç Furió, Llorenç Cerdà, Pere Caffaro, Cristòfor Pizà, Joan Fuster. En general s'havien educat dins les directrius estètiques dels mestres del Foment i de l'Escola. Els aires de fora —i més un vent tan tempestuós com el Modernisme, amb la seva càrrega violenta— havien d'espantar-los. Els pintors mallorquins, almenys la majoria, no varen assimilar la nova estètica. Varen continuar la tradició realista i acadèmica. De tota manera, els corrents nous són tan forts a tota Europa, que la tècnica i l'estil evolucionen, per més moderada que sigui aquesta evolució. El Modernisme, emperò, mai no va ésser acceptat del tot. Una contraposició com a exemple: el 1892 Rusiñol iniciava les Festes Modernistes a Sitges portant uns quadros del Greco, aquell mestre místic i manierista que es convertia en el favorit del moviment; a Mallorca, l'any 1899, el Foment celebrava, amb motiu del centenari del pintor, una exposició d'homenatge a

Velázquez, el mestre objectiu, que algú ha comparat a una càmera fotogràfica i que, per descomptat, és el model més admirat de la generació del Foment.

Rusiñol i els literats mallorquins

Més interessant és la promoció intel·lectual i literària, puix que aquesta és l'època de l'apogeu de les lletres. Els fundadors de la Renaixença ja eren morts quasi tots; emperò la generació següent fou encara més esplèndida: Joan Alcover, Miquel Costa i Llobera, Salvador Galmés, Miquel dels Sants Oliver, Gabriel Alomar, Antoni M. Alcover. I aquests (si no tots, la majoria) sí que havien de rebre la pintura i els pintors modernistes amb els braços oberts. Aquí va jugar un paper importantíssim la simpatia de Santiago Rusiñol, que allà on anava es guanyava tothom. Ell va organitzar una tertúlia en el Born i també a la casa que havia llogat al Terreno. Aquesta tertúlia assistien, entre altres, els músics Noguera i Capllonch, el periodista Joan Torrendell, alguns pintors com Bernareggi i Terrassa, i els escriptors Joan Alcover, Miquel dels Sants Oliver i Gabriel Alomar, tot i éssent homes d'ideologia tan diferent. I tots ells se senten fascinats per la figura i l'obra de Rusiñol. En canvi Joaquim Mir havia d'ésser un artista una mica allunyat dels contactes socials, quasi un misàntrop, un gran solitari.

Això és particularment interessant, perquè es reflecteix en l'obra d'ambdós pintors, i en especial en la interpretació que fan de l'illa, del paisatge de Mallorca. Mir s'inspira en la natura verge, ja sigui geologia pura, o bé vegetació exuberant, o bé el mar in-submis. A vegades pintarà llocs a on ja ha intervingut la mà de l'home, però la seva font principal d'inspiració és la naturalesa en estat salvatge. Els seus llenços poden representar el paradís abans de la creació de l'home. En tot cas, un món mitològic de gegants i centaures, no pas d'éssers de condició humana, és suggerit per aquesta pintura com una riera de lava. En canvi, Rusiñol és el pintor de la naturalesa humanitzada, encara que l'home es manifesti més per la seva absència que per la seva presència. Pintor dels jardins civilitzats, quan es decideix per un paisatge més rústic o ja del tot silvestre, la seva refinada matisació dels colors li dona sempre una punta de delicadesa i cortesia. I és que, de veritat, «l'estil és l'home».

MANUELA ALCOVER

(4) «JOAN DE LA CASA GRAN», *Crònica - S'Escola de Belles Arts*, a «La Roqueta», núm. 345, 1 de desembre 1900. Palma de Mallorca.

'Església nostra

a CIUTAT

Certament enguany l'esdeveniment interior més sobressortint de l'Església a Ciutat de Mallorca —i tal volta a l'Illa— sigui la Setmana de Pastoral Urbana, que se celebrarà els dies 5-9 del proper juliol. La idea de la setmana i el primer pantejament s'exposà a una reunió d'arxiprestes de Ciutat dia 16 de gener a Marratxinet. Es va elegir democràticament un comitè encarregat de la preparació amb un membre representatiu de cada arxiprestat i un de part dels religiosos. Aquest comitè s'ha anat reunint gairebé cada setmana des de dia 6 de febrer i ha preparat amb l'ajuda d'altres sacerdots, religioses i seglars, sis ponències pràctiques, l'índex de les quals amb un corresponent qüestionari ha estat enviat a tots els sacerdots seculars i religiosos, a les comunitats de religioses i a grups de seglars, que ho han demanat. Ja es van rebent les respostes i cartes espontànies. S'ha mogut una certa polèmica; la setmana s'ha vist contestada de la dreta i de l'esquerra. LLUC ha demanat l'opinió a cinc professors de l'Estudi Teològic de Mallorca, que intervenen també en les tasques pastorals de la nostra Església. Vet aquí les seves respostes. En el proper número de juliol-agost 1976 us oferirem una crònica de la setmana amb els seus resultats de cara a una unificació pastoral de Ciutat que és, en definitiva, l'objectiu primordial de la Setmana.

P. LL.

Una renovació no merament reformista

De cada cop es fa més difícil opinar sobre la «Setmana».

Aquesta no serà un sínodo, perquè així s'ha establert i a més perquè li mancaran i sobranen alhora elements formals. Tampoc serà un «concili post-conciliar» perquè no s'ha preparat com a tal, i hauria d'abastar tot Mallorca.

La Setmana vol ésser modesta, però entendrà una sèrie de problemes molt greus.

Vol ésser urbana, però inconscientment assumeix una representació de tota Mallorca en la discussió sobre els drets i aspiracions del nostre poble.

Aquestes reflexions no són originals, sinó cosa repetida. I el comitè n'ha pres nota.

Però cal insistir, perquè d'una banda s'hi juga el prendre amb serietat el

que ha ensenyat el Vaticà II, sobre l'Església com a Poble de Déu, i això no és compatible si no hi ha un punt de partida més de base, i sense una clarificació del que és la persona dins la comunitat i del que és la comunitat mateixa.

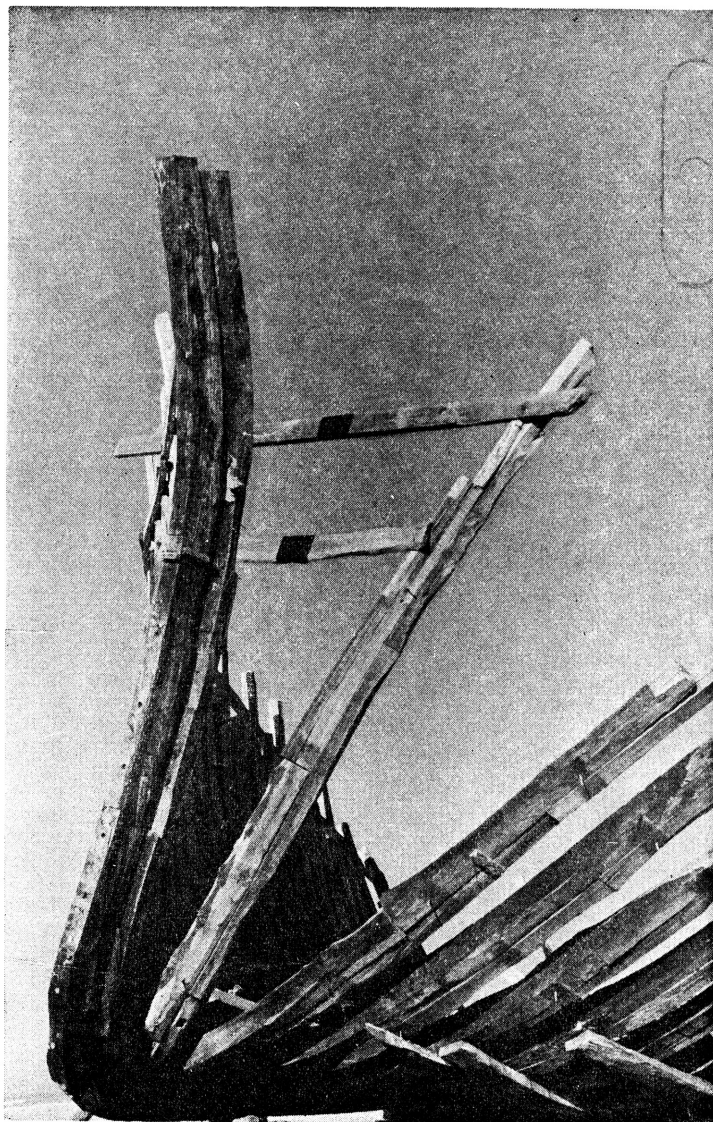
D'altra, s'hauria de prescindir de la temàtica que afecta a tota Mallorca, per no repetir les experiències sucursalistes, i deixar més en dependència la zona que és considerada com no-urbana.

Un dels vells principis de la convivència eclesial: «Quod omnes tangit ab omnibus determinetur», hauria de tenir aplicació tant a nivell de participació personal, com a nivell de la participació de tota Mallorca en allò que és seu.

Tal volta el calendari hagi corregut massa per a poder remodelar la setmana. De tota manera crec que hi ha unes tasques ineludibles:

1.—La de provocar, no just formalment, tota una sèrie de correctius als plantejaments originaris, tant de contingut com de forma, de manera que d'una part ens sentiguem vinculats a una **eclesiologia** del Vaticà II, que és de globalitat, de totalitat i de comunió, i d'altra s'hagin de promoure unes reformes més properes a una **tecnocràcia eclesiàstica**.

2.—Renunciar a representar el sentir de Mallorca en el que són els seus drets i aspiracions. La bona voluntat d'una preocupació per Mallorca és ben saludable, però no basta per a representar el sentir del nostre poble, i certes mesures podrien ésser condicionants pel futur. Si no volem dependències de l'exterior, no és perquè es creïn dins l'interior. No seria tolerable fer del pla i de la muntanya un suburbi pastoral. L'error de perspectiva històrica seria greu.

3.—A la setmana no li sobra temps; però pot aprofitar —que no equival a digerir— el vàlid de les crítiques solidàries dels qui desitjam una renovació no merament reformista de l'Església a Mallorca. Amb el material recollit, pot anar dibuixant les línies per a un nou model de consulta i d'assemblea que permeti retrobar-nos com a Poble de Déu i com a Poble de Déu solidari amb tot el poble de Mallorca.

JOSEP AMENGUAL BATLE

Trobar interessos comuns

La setmana de Pastoral Urbana perteneix al futur. Una cosa futura sols pot ésser objecte de desitjos.

Aprofitaré idees que en un curset intensiu que donà a onze sacerdots per l'octubre el Dr. Coll Vuitent.

1. La Setmana hauria d'ésser un intercanvi lliure d'idees i de vida entre un grup de persones competents per arribar a un acord. A aquest acord s'hi hauria d'arribar amb la direcció d'un moderador i a partir de la informació rebuda i aportada.

A partir d'aquí se poden fer tres preguntes fonamentals.

a) ¿Existeix un conjunt d'interessos comuns capaç de fer d'una aglomeració de persones un grup?

La tasca primera de la Setmana com a tal seria trobar aquells interessos comuns que conjuntin el grup dels possibles participants.

b) ¿Hi ha una responsabilitat compartida per tots aquells qui són o se senten responsables de la Pastoral de la Ciutat?

c) Segons els tècnics en dinàmica de grups a la Setmana es poden donar aquestes quatre figures:

- Superior = és el qui domina.
- Expert = és el qui aconsella.
- Moderador = és el qui fa que els altres facin.

— Participant = és el qui col·labora.

Durant la preparació de la Setmana el Comité de la Setmana de Pastoral Urbana ha assumit un paper dirigent. Durant la setmana qualcú tindrà aquest paper dirigent. I aquí hi cal la tercera qüestió: ¿Què pretenen l'actual Comité i el futur moderador? Teòricament són possibles tres intencions: informar, defensar, investigar. El qui informa comunica el que sap a persones que no en saben. Cosa d'això se farà, ja que estan anunciats tres experts que informaran a la Setmana.

El que defensa, mira que, de dues o més opinions oposades, una guanyi. Per això se va a una votació. També la Setmana crec que té previstes votacions.

El qui dirigeix una investigació, cerca arribar a un acord. L'arribada a un acord se fa a través d'una enquesta verbal, amb la col·laboració de tots. Se suposa que ningú té encara una solució pel problema que se pretén investigar. El desig per a la Setmana de Pastoral Urbana és que el moderador informi el menys possible, que defensi quasi res, i que posi les seves energies cap a una investigació, és a dir, a una trobada de persones responsables i competents per arribar a un acord pràctic.

La Setmana s'hauria de moure de cara a dos objectius:

- que hi hagués bon ambient.
- que hi hagués eficàcia.

El bon ambient dins la Setmana se donarà si hi ha llibertat d'expressió, si no hi ha por, si tothom hi participa, si ningú se sent marginat, si tothom nota que la seva veu compta, si ningú se sent frustrat.

L'eficàcia es donarà si s'arriba a un acord.

La temptació que pot tenir el moderador és posar l'eficàcia damunt el bon ambient. I aquí sorgeixen una

sèrie d'interrogants sobre les ponències, l'índex de les quals ha estat enviat als possibles participants. ¿Hi haurà espai pel bon ambient? ¿No serà primer la votació abans que la investigació? Es evident que la Setmana necessita més el bon ambient que l'eficàcia.

L'Església mallorquina es troba davant una prova que pot tenir dos resultats: marxa envant o frustració. Els desitjos van sols cap a una direcció. Però el resultat eficaç depèn del camí que senyali el moderador.

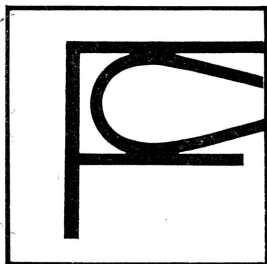
MANUEL BAUZA

Donar a l'Església una consciència nova

La paraula d'un membre de l'Església només assoleix la dimensió i la ressonància que li són pròpies quan es pronuncia en el si de la mateixa Església, a l'àmbit de la comunitat viva on es parla i on s'escolta. És el privilegi de la família, del qual no gaudeix —i ho lament— l'opinió breu aquí expressada damunt la Setmana de Pastoral Urbana, que em demana la revista **Lluc**.

Pens que aquesta Setmana s'ha de judicar fonamentalment a la llum de la finalitat que es pretén. I tant les qüestions proposades com la magnitud i el tipus de la convocatòria ens porten irreductiblement —no veig que es pugui entendre d'una altra manera— a l'assumpte més central i viu per a l'Església: la cohesió en l'Evangeli i en l'evangelització. La pregunta que ens cal fer, si ho entenc bé, és aquesta: pot la Setmana cohesionar, en el sentit que dic, les persones i els grups que convoca? Pens que la cohesió, quan és veritablement humana, té diversos nivells: un n'és el personal, per a simplificar, i un altre,

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRÀFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

C/. Emperatriu Eugènia - 1 - D - telèfons. 294650 - 54 - PALMA.

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

el de les idees i projectes. La cohesió és necessària a cada nivell (amb els marges que hagin de quedar per al pluralisme), però s'imposa un ordre: primer una cohesió en els subjectes, després (és a dir, quan es compta amb l'anterior com a fonament) en el pensament i en els projectes. I pens que no es poden confondre o «homologar», aquests dos nivells, perquè tenen temàtica i tractament propis. No és el mateix atendre al «subjecte», al que és una comunitat com a tal o a la seva situació existencial, que atendre a les seves accions, teòriques o pràctiques.

I dic la meua opinió. Els temps que vivim han creat pertot arreu problemes no solament de pensament, sinó de subjecte (d'identitat, que deim); no sols de comprensió, sinó d'auto-comprensió i de comprensió interpersonal. Això també (amb l'adició de causes particulars que aquí no he d'examinar) ens passa a l'Església. I, per tot el que he dit, no crec que la Setmana, que veig estrictament enfocada de cara a les idees i a la planificació, ho pugui resoldre. Donat el que es proposa, desatén un nivell prèviament necessari. La Setmana, almanco a partir de si mateixa (i amb el plantejament adient), podria quedar justificada com a cicle de conferències i de reflexions teològiques, de forma semblant a altres muntatges ocasionals; però entenc que no és adequada per a donar a l'Església la consciència nova que es pretén. Seria greu, doncs, la frustració d'un objectiu que, per a l'Església, sempre és inajornable.

Feta aquesta consideració general i bàsica, deix altres reflexions damunt els mètodes emprats per a confeccionar ponències, etc., que allargarien massa —i innecessàriament— aquest escrit.

S. MESQUIDA SUREDA

L'Església és una assemblea

Es possible que durant l'estadi embrionari de la Setmana ningú sabés massa bé quina direcció ni quina resonància tendria. Després, quan ha anat prenent cos, la gent se n'ha adonat que la cosa anava de veres. Llavors —ja gràcies a una certa perspectiva— s'han descobert defectes de mètode i contingut que seria massa lleuger d'atribuir només a ments febrosores o a cors recelosos.

Aquestes crítiques són moltes: si es discriminen els pobles, si encara no s'ha entès de fet l'eclesiologia del Poble de Déu (massa vèrtex, per tan poca base), si el Comitè preparatiu s'ha ensenyorit de la Setmana, si hi ha hagut omissions en les taules de ponència... Crec que tenen bona part de raó aquestes crítiques. Crec tam-

bé que no es pot assenyalar un culpable amb el dit i que s'ha jugat amb netedat. Crec finalment que una empresa d'aquesta categoria no pot deixar satisfet a tothom.

Hom ha sentit parlar també d'una «esmena a la totalitat». Més o menys es podria formular així: la Setmana no passa de ser un intent reformista; una certa dialèctica aconsella no apedaçar els greus problemes de la nostra diòcesi. Així la nau s'enfonsarà més aviat i llavors serà el moment de reconstruir-la des dels fonaments.

Amb qualsevol realitat de tipus humà potser aquest raonament seria vàlid. Amb l'Església —que té un caire sobrenatural— no n'estic convençut. A part que l'explosió provocaria ferides massa fondes i el personal capacitat per a reconstruir la nau resultaria insuficient.

Una vegada dit això, jo pens que la Setmana pot ésser positiva:

—En primer lloc s'aconsegueix que els responsables de la pastoral a Ciutat —almenys una vegada— es trobin per a parlar seriosament. Sense esmunyir-se, sense prejudicis, sense centrar-se en problemes pràctics o administratius. A veure si manifestem els capellans, de tant en tant, això de que l'Església és una Assemblea.

—Un dels temes que es tocaran serà el de la catequesi d'adults, un altre el de fe-sagraments. Tant de bo ajudin a prendre consciència que no té cap ni peus que nombrosos individus visquin any darrera any en una intolerable ambigüitat. Sí, perquè la família, l'escola, la comunitat, les noces... tot desprèn un cert olor a Església, però caldria saber si hom ha dedicat dos minuts a reflexionar damunt la seva fe. Ara bé, si la fe no és lliure, gratuïta i personal, se li dirà fe, però de fet serà qualsevol altra cosa.

—Una ponència treu a rotlo l'economia. Es hora de desemascarar els fils que mou i els malentesos que provoca. Ben pensat, com ens podem adreçar als fidels convidant-los a compartir quan hi ha diferències greus entre els capellans? Quan s'arriba a la butxaca és costós ser signe. Però és urgent!

—Hi ha un apèndix dedicat a la llengua vernacle. El tema ja està massa discutit per fer canviar d'opinió. Tanmateix tenc l'esperança que el clam en favor del mallorquí creixi i els qui mai es volen agafar els dits i estan sempre a l'expectativa s'acostin al caliu que més encalenteix.

—Un dels punts a discussió és el dels Consells de pastoral parroquials. Com cal incorporar els laics, religiosos/es. Així no importarà repetir tant: «els laics també són Església» i poderem remetre a les obres.

Això i altres coses pens i esper de la propera Setmana de Pastoral Urbana per a Palma.

MANUEL SOLER PALÀ

Amistat i il·lusió

El primer que proposaria per a tots davant la Setmana de Pastoral Urbana és amistat entre homes, o sigui, capacitat d'unir-nos entorn d'una taula per pensar uns temes, escoltar realitats i punts de vista, tenir fins i tot un poc de brega sincera totes les vegades que faci falta i quedar més amics i més compromesos que abans. Sense amistat tot seran recels, sospites, fantasmes imaginats, bombes traïdores posades a posta i organització burocràtica, morta abans de néixer.

L'amistat va naixent entre tots els qui tenen capacitat de diàleg a mida que l'exerceixen, o sigui, dialogant. Dialogant és declaren també les veritats, les distàncies mútues. Que es poden acurçar si cada part escolta, pensa, prega i en vol.

Davall tot això hi ha un determinat concepte d'Església. Concepte que ens va donar el Senyor i que visquen els apòstols i del que tots en sabem un tros. Crec que serà un esforç positiu tot el que cerqui tenir-lo complet i exacte segons el concepte revelat per Jesús i experimentat per l'Església dels Fets dels Apòstols.

També hi ha davall tot això una experiència de la realitat de la vida humana i cristiana. Experiència també parcial, però amb el tros de cada un podem tenir el mapa de Mallorca bastant complet.

I dins tot això hi ha una experiència no sols de pensament i d'anàlisi, sinó de Déu. A pesar de tanta misèria i limitació humana, l'Esperit no ha mort i en treurà profit. No sé quin. Ni m'importa per ara. Ja em basta el que suposa l'avinentsa de pensar plegats, escoltar, acostar-nos els uns als altres i a la realitat i confiar que l'Esperit mogui les seves ales damunt el «tohu wabohu» o el maubull de la nostra ciutat, un poc com al principi dels temps segons el Gènesi.

Endemés encara hi afegiria il·lusió. Sense il·lusió el cel i tot (si existeix) es torna com si fos els llms; la terra, (aquesta sí que existeix), fa olor de femer. Sense il·lusió tot és amarg i no té remei. Amb il·lusió de viure, de creure i de fer feina, tota realitat, per crua o verda que estigui, es pot fer madurar i arriba a donar fruit. Il·lusió per mi vol dir fe en la persona de Jesucrist, en la força del seu misatge i en la meravella del seu Amor.

LLORENÇ TOUS

El Premi d'Honor de les Lletres Catalanes

Pau Vila o l'exemplaritat

Dia 20 de maig a vespre, en una sala pompeiana del Palau Dalmau de Barcelona, es feia públic l'atorgament del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes al geògraf Pau Vila. Emocionat, un xic vacil·lant, entre llampecs de «flashos», focus de televisió i micròfons, l'ancià —noranta-cinc anys— rebia estretes de mans i enhorabones. Ell, somrient, callava.

Pau Vila és menut i vivaç. Té el posat proletari i les mans de treballador. Unes mans expressives, nobles, àgils. Potser mentre Josep M.ª Castellet donava lectura al veredict, posant especial èmfasi a remarcar la unitat amb què el premi es concedia, Pau Vila evocava una dilatada història —tots l'evocàvem— que és, de punta a punta, un exemple senzillament esglaiador.

Neix a Sabadell l'any 1881. Obrero, fill d'obrero, fa de teixidor a Barcelona. Té dues dèries: l'ensenyament i el país al qual sempre serà fidel. Vol conèixer en profunditat la terra pròpia. Estudia, llegeix, fa un curs de batxillerat. Cap als primers anys del segle, abandona els telers i es lliura a la seva gran vocació: la pedagogia. Exerceix de mestre sense cap titulació acadèmica. Funda una escola: l'«Escola Horaciana». Va guanyant algun renom. L'any 1912 obté una beca i segueix un curs a l'Institut Rousseau de Ginebra. Són —que sapiguem— els seus únics estudis regulars. Després, Amèrica. A Bogotà dirigeix un col·legi, i els centres pedagògics colombians romanen astorats davant l'eficàcia i la novetat dels mètodes que hi introdueix. Torna a Catalunya. És el temps de la Mancomunitat i hi ha molts somnis a realitzar, moltes tasques a fer. És nomenat secretari de l'Escola del Treball, professor de Geografia de Catalunya i de Metodologia de la Geografia a l'Escola Normal. El 1926 publica una obra avui ja clàssica: **Resum de Geografia de Catalunya**. Col·labora a **La Publicitat**, presideix el Centre

Excursionista. Els seus mètodes pedagògics, el seu concepte mateix de la ciència geogràfica, introdueixen en el país aires nous, saludablement revolucionaris. El jove teixidor de Sabadell ha esdevingut, en el ple de la maduresa, una autoritat científica de prestigi internacional, i el Govern de la Generalitat el delega perquè assisteixi als Congressos de Geografia de París (1931) i de Varsòvia (1934). Mentrestant, un nou treball importantíssim: **Per a una solució del problema comarcal: una divisió de Catalunya en comarques**. I, tot seguit, la guerra civil, la derrota, l'exili. Altra vegada Amèrica. La fama del geògraf va creixent. El 1950 rep l'encàrrec de dirigir una monumental Geografia de Veneçuela. El retorn. A partir de 1960 sovintegen les seves estades a Catalunya. I altra vegada els treballs, les publicacions, el contacte amb el país del qual és profundament, insubornablement ciutadà. L'ancianitat. Fa cosa d'un any, una greu malaltia l'empeny fins a les portes de la mort. Però —segons diu ell mateix— estava massa atrafegat, massa compromès amb certes tasques que volia dur a terme, i no va tenir temps de morir-se.

Mentre Josep M.ª Castellet llegia el veredict del jurat del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, Pau Vila somreia amb una punta d'enyorança. Potser recordava. Després parlava amb els periodistes: que no hem d'oblidar mai que la formació dels infants és la base de tot, que ell vol mantenir el contacte amb els joves, amb els obrers... Pau Vila ha estat sempre, per damunt de qualsevol altra cosa, un ciutadà, un home del poble.

I no hi ha dubte que és aquesta humaníssima qualitat popular allò que, amarant-la sempre i vitalitzant-la, aixeca fins al més alt nivell l'extraordinària vàlua científica de la seva obra.

JOSEP MARIA LLOMPART

RÀDIO POPULAR

PROGRAMES EN LA NOSTRA LLENGUA

12'10 Cançoners d'avui
15'30 Mallorca al vent
21'00 Novel·la
16'30 Neru neru, nas (Dissabtes)
22'40 Rondaia mallorquina (Diumenge)

C. O. P. E.
MALLORCA

En freqüència modulada

9'00 Ràdio Popular és cosa nostra
12'00 Popular en viu

Juny - Juliol 1976 - Galeria 4 Gats · c/. Sant Sebastià, 7 - Palma

JOAN MIRÓ

EL PI DE
FORMENTOR

MIQUEL COSTA I LLOBERA

I SALVADOR

ESPRIS

GALERIA

GATS

L' **ART**

vist pels artistes

Enquesta a cura de «Crònica de Tres»

ALFONS SARD I SÁNCHEZ (Ciutat de Mallorca, 14/12/54).—Fill d'un metge. Cursà el batxillerat a Sant Francesc i el Preu a l'Institut. A Barcelona féu tres cursos de Dret, fins que entrà a l'Escola Superior de B. A. de Sant Jordi, on segueix actualment el tercer curs. Resideix a Barcelona des de fa cinc anys. Ha fet dues exposicions individuals al Col·legi Major «Sant Jordi» (Barcelona), el 1973 i 1975.

ALFONS SARD

QÜESTIONARI

- a) Què és, per a tu, l'Art?
- b) Descriu el procés d'elaboració d'una obra teva.
- c) Què intentes: forjar un llenguatge inèdit o servir-te d'un codi estilístic pre-establert?
- d) És possible un art creador a Mallorca?
- e) Creus que un grup jove està transformant l'art de la nostra illa?

A

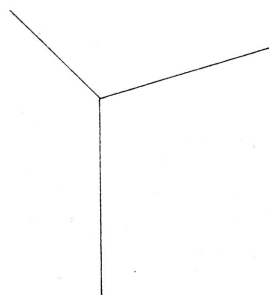
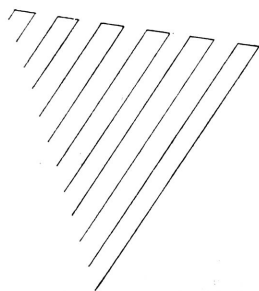
Qualsevol activitat humana pot ésser art: basta donar-li el nom. Entenc l'art com una comunicació i, per tant, com una forma de coneixement. És important senyalar que la comunicació no és reservada només a l'**artista** —per emprar un terme convencional, si bé jo preferesc dir-li **faedor**— i part fonamental de la comunicació és l'espectador que completa l'obra, i completant-la l'enriqueix. Hi ha aquí una doble imatge: la de l'espectador que actua sobre l'obra i, alhora, l'obra que actua sobre ell. És un mecanisme que funciona instantàniament i on resideix el major interès de l'art. Tot està en funció d'aquest moment que es repeteix a cada nova trobada entre l'obra i qui la completa o la contempla.

El cubisme —i d'una forma categòrica Marcel Duchamp i Dadà— romperen amb la sola percepció visual (retiniana en paraules de Duchamp) per a conduir-la a l'activitat de la ment, camí que és explorat dins l'art d'avui. Un art que, a través de la imatge, cerca provocar una activitat mental, una imatge mental en la seva essència. És la visió de Leonardo quan diu que l'art és una cosa mental, en el sentit de subordinar la imatge visual al procés del pensament. Així l'art tendeix a augmentar la percepció de la persona. I per això no hi cap l'art com a reproductor de la realitat, sinó que ha d'anar més enllà com a creador de noves realitats, avançant-se al temps en què es desenvolupa i ésser, alhora, extemporani en el sentit de mantenir unes possibilitats d'in-

terpretació obertes que es mantinguin quan ja no existeixin les condicions que el provocaren.

B

Pens l'obra com una cosa autònoma mitjançant la qual, des que s'origina la seva idea, discorrem. Per això ja en el procés d'elaboració és ella la que dicta la factura. L'atzar és elemental. Concret la idea en unes notes, escrites o dibuixades que són pensades i discutides amb altres persones que van afegint materials a la idea originària. Només quan tenc el material informatiu suficient per a tenir un domini sobre ella, la començo, deixant que es presentin problemes, imprevists o no, que resolc de la manera que millor s'adapti a l'obra. Gairebé mai no fix el resultat final (sinó tan sols una aproximació) que em ve donada per ella mateixa. Solc afegir al resultat unes formes o colors de disseny com una redundància o engany alhora, i a una obra —un triangle, per exemple— que podria considerar-se ja com a **obra**, li pint unes ratlles inclinades de color que afegeixen un significat estètic al que ja podria tenir, i alhora l'amaguen i l'acosten a aquest art considerat menor que és el disseny. Moltes vegades aquesta realització definitiva ve donada per l'actuació de l'espectador davant l'obra. Una actuació que pot ésser, fins i tot, física: elecció davant una obra amb varies possibilitats de forma. Actualment estic treballant en uns triangles que delimiten cantonades o racons i

que, a més a més, poden ésser desenvolupats o penjats a una paret o posats enmig d'un espai. L'obra només es realitza definitivament quan l'espectador determina com anirà col·locada la peça.

C

D'una forma superficial em serveix d'un codi establert per a decorar i establir una complexitat dins l'obra, com a barrera que cal rompre per arribar a la vertadera intenció. Però aquesta apropiació del codi establert és porgada sempre per un gust personal. D'altra banda, crec que sempre ens recolzam en codis, a vegades aliens a la disciplina en què ens movem, per a transformar-los i crear així un nou codi. Forjar un llenguatge **totalment** inèdit seria forjar un idiolecte, parlar en el desert. No vull dir amb això que ens hàgim de moure només a través dels codis establerts, sinó fer-ho amb una funció renovadora. Crec que si es fa ús del codi amb aquesta in-

tenció, el llenguatge serà inèdit. El codi deixa d'ésser codi establert si és tractat amb una visió cúbica. Podria dir que empr alguns codis —com és ara el disseny gràfic— per coincidència. Ho agaf i ho deform.

D

No em veig gaire capacitat per donar una resposta molt segura a causa d'haver tengut —tot i haver nat i haver-me educat a Mallorca— una cultura castellana primer i, després, a causa de viure, per raó dels meus estudis, a Barcelona des de fa cinc anys, si bé —curiosament— hi he après el mallorquí.

Tota societat és capaç de produir un art creador. Veig molt interessant un art a Mallorca a la recerca de la seva identitat, preocupat per forjar una cultura pròpia i d'acord amb el nostre temps, sense deixar-se endur per les modes. Si bé trob una manca d'informació adient per seguir aquesta recerca. Un exemple seria la dificultat de trobar determinats llibres que siguin una mica especialitzats. Hi ha, també, la tancadesa de la societat mallorquina enfront de les coses noves o que surtin dels motlles. Una clara mostra d'aquesta tancadesa seria el Primer Cicle d'Investigacions Plàstiques d'Alcúdia, on una mostra d'art al carrer acabà essent retirada, i uns dibuixos de guix fets pels nins d'Alcúdia provocaren algunes protestes.

D'altra banda existeix un enorme deteriorament de la cultura mallorquina, i només ara en començam a ésser conscients.

E

Per les coses que jo conec, i són poques, l'avantguarda mallorquina es mou a nivell d'alguns grups i individualitats que sense encaixar dins ells hi mantenen un contacte molt estret. Aquests esforços són cada vegada més nombrosos i lentament es van sentint dins l'àmbit cultural de l'illa. De l'art plàstic d'ahir, m'estim més no recordar-me'n, exceptuant el Grup Tago, ja que a pocs llocs hi ha hagut tants de **noms** de la cultura: Gertrude Steix, Wols, Robert Graves, Cela... que res no han deixat a la cultura de l'illa. Es una llàstima. L'art d'avui és aquí, obert al que s'esdevé, intentant actuar d'una forma compromesa i renovadora. Hi ha molt de treball en silenci i que té dificultats per a realitzar-se —o millor: per a donar-se a conèixer— a causa de la seva poca comercialització o per altres problemes que li són estranys.

«CRÒNICA DE TRES»

Angela

MERCERIA

Randes - Cintes

Botons - Corbates

Especialitat en articles de modisteria

R. Muntaner, 40 - Tel. 29 37 67

Jaume II, 33 - Tel. 21 14 24 CIUTAT

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

La Diada del Llibre: Unes notes i una llista

Voldríem encapçalar aquesta llista de llibres apareguts des de començaments d'any fins al Dia del Llibre (23 abril), amb unes notes referides bé als llibres mateixos o bé a l'entorn en què ens mouen per aqueixes contrades nostres, més concretament a Ciutat.

- L'aparició del llibret titulat *Un poble, una llengua a cura de la Campanya per l'Oficialitat del Català, editat pel Congrés de Cultura Catalana a les Illes*, creim des d'ací que dona llum clara sobre quina és la funció del català: la d'idioma oficial als països catalans.

- Hem de constatar el fet de les nombroses reedicions de textos i gravats de difícil consulta: la gran obra Biblioteca de Escriitores Balears d'En Bover, Cotlliure... fa temps, el Tercer àlbum de postales viejas, els poemes de Joan Alcover, La dida d'En Salvador Galmés i La bandera de Mallorca. El sello y el estandarte d'En Benet Pons i Fàbregues.

- La traducció de Els xuets de Mallorca de Baruch Braunstein per Curial és una prova més de la dedicació d'aquesta editora als temes illencs.

- Denunciam els preus abusius que certs llibreters ciutadans imposen als llibres d'importació. La diferència de preus d'una llibreria a l'altra és prou significativa.

No sabem que hi hagués preu lliure per aquests llibres.

- La Caixa d'Estalvis i la Caixa de Pensions celebren el Dia del Llibre amb l'obsequi als seus clients d'un lot de llibres.

L'any passat la Caixa d'Estalvis va incloure una obra en català Rondaies de les illes Balears dins el seu lot. Enguany s'ha exclòs qualsevol llibre en català o de tema balear; la literatura de consum a l'abast ha estat a l'ordre del dia.

Enguany la Caixa de Pensions s'estrena rifant enciclopèdies, mesura que ens sembla positiva —un llibre sempre és un llibre— però no gaire popular.

Es llasimós que la política publicitària de les Caixes obsequiant llibres en castellà a balquena es contradigui amb llur adhesió al Congrés de Cultura Catalana.

- Ens anuncien la propera publicació de l'obra de Jean Bisson *La terre et l'homme aux Iles Baléares* editada per Edisud d'Aix-en-Provence, així com la preparació del catàleg biogràfic en homenatge a l'escultor Longino.

- Defugint del camp dels llibres ens congratulam per l'aparició entre nosaltres del tan esperat diari en català «Avui».

Assistència Palmesana

amb el desig de
fomentar actes
culturals ofereix
cada dissabte
teatre o varietats

c/. Ramon Llull, 11

Tel. 21 12 28

Ciutat de Mallorca

OBRES GENERALS:

BOVER, Joaquim M.
Biblioteca de escritores balears, I-II (Ciutat de Mallorca, 1868).
Curial, Barcelona-Sueca.

BUJOSA i HOMAR, Francesc
La Academia Médico-Práctica de Mallorca (1788-1800). Catálogo de sus disertaciones, censuras y documentos. Ed. Cátedra e Instituto de Historia de la Medicina, Valencia.
CENTRO PER LA DIFFUSIONE DEL LIBRO SARDO

Leggere la Sardegna. Bibliografia selecta amb especial atenció a l'Alguer.
Sassari

CORTADE, Eugeni; GUAL, Ramon; PONSICH, Pere
Cotlliure... fa temps. Ed. Terra Nostra, Cordalet (Prada)
RIPOLL, Luis
Tercer àlbum de postales viejas. Luis Ripoll. Editor.

CIENCIES SOCIALS:

Congrés de Cultura Catalana a les Illes.
Un poble, una llengua. Llibres Turmeda.

FOLKLORE:

CASTELLO GUASCH, Joan.
Rondaies de Formentera. Imp. Alfa.

CIENCIES PURES I NATURALS:

CUERDA BARCELO, Juan
Los tiempos cuaternarios en Baleares.
Instituto de Estudios Baleáricos.

INSTITUCIO CATALANA D'HISTORIA NATURAL.

Natura, ús o abús? Llibre blanc de la Gestió de la Natura als Països Catalans. Ed. Barcino, Barcelona.

INSTITUTO GEOLOGICO Y MINERO DE ESPAÑA.

Mapa de rocas industriales: Ibiza, Mahón, Palma de Mallorca.
Madrid.

ECONOMIA DOMESTICA

OLI CAIMARI
Sa nostra cuina

BELLES ARTS

ALOMAR, Gabriel
Mallorca: Urbanismo Regional en la Edad Media.

Gustavo Gili, Barcelona.

SOLER-JOVE, Joan

Dibuixos

Arnau, Barcelona.

LITERATURA

ALCOVER, Joan
Cap al tard
Ed. Moll.

ALCOVER, Joan
Poemes bíblics
Ed. Moll.

BENN, Gottfried
Poemes

Ed. bilingüe, selec., traduc. i pròleg de Guillem Nadal.
Els Llibres de l'Escorpí, Barcelona.

BONET, Juan
El entrevistario
 Ed. 29, Barcelona.

CAUBET, José Ramón
Infinigramas
 Cort.

ENSENYAT SEGUI, Francesca
L'amagatall de Guipur
 Turmeda.

FANER, Pau
Un regne per a mi
 Aymà-Proa, Barcelona.

GALMES, Salvador
La vida i altres narracions
 Ed. Moll

JANER MANILA, Gabriel
Petita memòria d'un mestre del meu temps
 Galba Edicions, Barcelona

LLOMPART, Josep M.^o
Quinze poetes gallecs
 Ed. Moll

LOPEZ CRESPI, Miquel
Autòpsia a la matinada
 Imp. Roig, Campos

MANRESA, Joan
Una creu en blanc, una cara buida i el cos cansat de dinou anys
 Turmeda

MARCH, Joan Francesc
L'hereu de la Corona
 Turmeda

MAS, Miquel
Massa temps amb els ulls tancats

SERRA DE GAYETA, Joana
Nosaltres esperàvem Mister Marshall
 Imp. Roig, Campos

MUS, Antoni
Les denúncies
 Ed. La Magrana, Barcelona

OLIVER, M.^o Antònia
El vaixell d'Iràs i no Tornaràs
 Ed. Laia, Barcelona

PERELLO GINARD, Joan
Baf de llavis
 Imp. Roig, Campos

PI DE CABANYES, Oriol
 GRAELLS, Guillem Jordi
La generació literària dels 70. Vint i cinc escriptors nascuts entre 1939-1949
 Ed. Pòrtic, Barcelona

POMAR, Jaume
L'aventura de «Nova Palma»
 Ed. Moll

RUIZ I PABLO, Angel
Novel·letes menorquines
 Ed. Moll

VIDAL FOLCH, Xavier
Hem marxat amb el temps
 Ed. Moll

GEOGRAFIA - HISTORIA
BIOGRAFIA - HERALDICA

BRAUNSTEIN, Baruch
Els xuetes de Mallorca
 Curial, Barcelona

DURAN PASTOR, Miquel
Historia de una persuasión. De como Miguel Cayetano Soler logra que un jesuita suceda al Obispo Díaz de la Guerra en la sede mallorquina
 Imp. Mn. Alcover

GARRIGA, Ramón
Juan March y tu tiempo
 Ed. Planeta, Barcelona
 MONERS, Jordi
Síntesi d'Història dels Països Catalans
 Ed. La Magrana, Barcelona

PERICOT, Luis
Las islas Baleares en los tiempos prehistóricos
 Destino, Barcelona

PONS FABREGAS, Benito
La bandera de Mallorca. El sello y el estandarte
 Luis Ripoll, editor
 PRATS, Nicolás
Mallorca: descripción de 1817
 Luis Ripoll, editor

TOGNOLI, Mario
Alghero catalana
 Livorno-Antignano

TOMAS MONSERRAT, José
Medicina y Médicos. Mallorca Siglo XX. Notas para su estudio

LITERATURA INFANTIL

JANER MANILA, Gabriel
El rei Gaspar
 La Galera, Barcelona

PUBLICACIONS PERIODIQUES

Randa, Cultura i Història a Mallorca, Menorca i Eivissa, n.º 2

Mayurqa. Miscelánea de Estudios Humanísticos, n.º 14

Rutes Amagades de Mallorca, n.º 72

Butlletí del Departament de Filologia de l'Escola Normal

Casa fundada l'any 1700

Xocolata amb ensaïmades calentes

Gelats i quemullars

Obert tot lo dia

C/. fíol, 11

Tel. 2116 53

Ciutat

GALERIA 19

Conquistador, 7 - Tel. 21 01 08

CIUTAT

El retorn de Gabriel Alomar i Bartomeu Rosselló - Pòrcel

La notícia ha sortit als diaris, ha estat comentada en els més diversos àmbits, unes vegades amb sorpresa i altres amb algun recel. La notícia simplement ha estat aquesta: L'Ajuntament de Ciutat havia acordat a un dels plens retornar les despulles del polític i intel·lectual Gabriel Alomar i les del poeta Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Aquesta decisió, que no va tenir cap mena d'oposició, al menys a nivells externs, per part dels regidors més immobilistes (diguem-ne, el búnker-molinet), es produeix quan hi ha en joc des de les esferes polítiques oficials tot un procés polític que encara no sabem ben bé on ens durà; quan a nivell de govern de l'Estat espanyol hi ha plantejada la reforma, però no la transformació —el canvi— de les velles estructures socio-polítiques; quan es parla del reconeixement oficial de determinats partits polítics —en aquest moment molts d'ells poden començar a fer aquella cerimònia de desfullar la margarida— i quan tenim a damunt d'una manera imminent les eleccions municipals.

Realment, no podem deslligar la resolució de l'Ajuntament de tots aquests elements ambientals, els quals d'una manera o d'altra configuren el temps d'avui.

Però, ¿què hauria de representar el recobriment de Gabriel Alomar i de Bartomeu Rosselló-Pòrcel? ¿És un recobriment amb totes les conseqüències? Hem vist com han plogut anys de silenci sobre les figures cabdals de la nostra història político-literària moderna. ¿Què s'ha fet per donar a conèixer la vida i l'obra de Gabriel Alomar? Ell, un lluitador per la llibertat i per la justícia, republicà i socialista per convicció, formulador polític de la catalanitat, va morir a l'exili l'any 1941. Han passat trenta-cinc anys d'això. Al cementiri jueu d'El Caire resten encara les seves despulles. Alomar, a un nivell més o menys romàntic, sempre des d'una perspectiva socialista, era a prop del món obrer. Bastarà consultar la col·lecció d'«El Obrero Balear»; quedà per a la història la seva amistat amb Salvador Seguí i Àngel Pestaña; recordem el seu discurs el dia de la inauguració de la Casa del Poble, l'any 1923.

Han passat més anys encara de la mort de Bartomeu Rosselló-Pòrcel. Una mort que tallà una vida jove, però plena de realitzacions. En fa trenta-vuit anys. La guerra civil, els anys de la foscor i de les repressions que havien de torbar tot seguit la societat catalana, haurien estat també una altra casta de mort per a la sensibilitat del poeta, l'autor de la *Imitació del foc*. Ell, l'any 1938, es va fondre en la terra catalana; i allà —a la tomba de la família Espriu— segueix.

Entre Alomar i Rosselló-Pòrcel hi ha una vinculació, uns punts d'identificació —la catalanitat, per exemple—, una relació de mestre a deixeble: «Estimat mestre», li escrivia a Alomar en una carta del 24 de novembre de 1935. «Quan va a Barcelona? En quin estat es troba l'afer de l'Institut? Tenc un gran interès per conèixer la seva situació actual. Si el puc servir en alguna cosa ja sap com pot disposar de mi... / ... / ... Poc li puc dir d'aquest clima polític. Tenc encara contactes reduïts. Som, però, molt optimista. Això pot tardar més o menys (mai, molt de temps!), però quan arribi serà tan fort que no hi haurà manera de tornar endarrera. La batalla és cada dia més clara entre el dos extrems i nosaltres som molts més. Hem de guanyar per força». Un any després, pujaria al poder el Front Popular i tot seguit vindria la sublevació dels militars. Havia de ser la destrossa per als dos amics, per al mestre i per al deixeble.

Recobrar per al poble les despulles de Gabriel Alomar i de Bartomeu Rosselló-Pòrcel.

Ni l'un ni l'altre responen a les exigències ni a les connotacions que comportaria un acte oficial en aquests moments. Considerada objectivament la situació, creim que aquest recobriment només podria tenir sentit des d'un caire popular. És el poble i no el «statu quo» oficial el que s'ha de posar al front. Pensam que és el que haurien desitjat tant Alomar com Rosselló-Pòrcel. I és així, perquè seria la garantia que l'acte no seria instrumentalitzat, no seria manipulat per interessos polítics totalment aliens a la ideologia dels dos intel·lectuals.

En certa mesura, això és el que dó-

Tota la meua vida es lliga a tu,
com en la nit les flames a la
[fosca.

BARTOMEU ROSSELLÓ-PÒRCEL

Llavors és quan, com mentres
[perduts en la negror,
els grans vaixells de guerra,
[passant per l'horitzó
al puig sagrat envien la forta
[lluminària.

G. ALOMAR

na a entendre un document que ens ha arribat a la redacció de «LLUC», signat per l'Assemblea d'Intel·lectuals Catalans a les Illes, document que reproduïm donat el seu interès:

Els intel·lectuals i treballadors de la cultura de les Illes han seguit amb interès i preocupació la resolució de l'Ajuntament de Ciutat de Mallorca per a recobrar les despulles de Gabriel Alomar i de Bartomeu Rosselló-Pòrcel. D'aquí que, ara, volem —es una necessitat inajornable— fer pública la nostra opinió al respecte:

- 1) No estam en contra, ans al contrari, d'una acció com l'esmentada; però sí rebutjam tota maniobra instrumentalitzadora per a la «conversió oficial» de les figures de Gabriel Alomar i Bartomeu Rosselló-Pòrcel.
- 2) Els dos són la imatge de la democràcia i del reconeixement dels drets que són inqüestionables a la identitat del poble de les Illes: el reconeixement de les llibertats nacionals dels Països Catalans i l'alliberament de les classes populars dels Països Catalans.
- 3) Tant Gabriel Alomar com Bartomeu Rosselló-Pòrcel són patrimoni del poble, per significació de la seva obra i també pel seu comportament en vida, i no pèssim de l'engranatge oficial sorgit l'any 1936.

Per tot això, consideram que el recobriment de les despulles de Gabriel Alomar —mort a l'exili, Egipte, l'any 1941— només tindria sentit en el moment en què l'Estat espanyol tingués una estructura política veritablement democràtica. És a dir, quan fossin efectius l'amnistia dels presos i exiliats polítics —una vegada establertes les llibertats sindicals, els drets d'expressió, de reunió de manifestació—, el reconeixement de les llibertats nacionals —amb la creació dels governs autònoms i l'establiment dels Estatuts d'autonomia respectius— de Galícia, del País Basc i dels Països Catalans.

Les Illes, 25 de maig de 1976.

Assemblea d'Intel·lectuals Catalans a les Illes

Cronista

DEL CAMP

Sobre cooperatives

El passat mes d'abril va tenir lloc a Sa Pobla la celebració d'un cicle de conferències sobre l'agricultura al moment actual. Joan Calvera, Joan Dueñas, León Benelbas i Antoni Serra foren els encarregats d'introduir tota casta de temes de la nostra agricultura, i passar tot seguit al col·loqui. Del que allà es va tractar en podríem parlar molt llargament, reproduint cada una de les xerrades, o les converses que tenguérem amb la gent que vengué de la Unió de Pagesos i de la Cooperativa el «Nostro Camp» d'Eivissa, que fou per cert el primer contacte directe i obert d'aquests organismes amb els pagesos de Mallorca. Emperò degut a l'espai de què disposam, n'haurem de fer un petit resum.

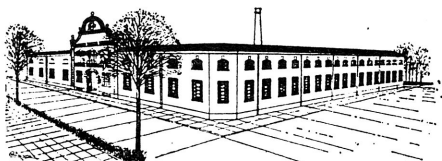
La creació d'autèntiques cooperatives democràtiques que donin sortida d'immediat al problema econòmic del pagès, i la consecució d'una força política a l'igual que d'altres capes productores a través d'un sindicat pagès, unitari, democràtic i de classe, va esser altra vegada el més destacable d'aquest cicle, i el que d'immediat s'ha d'anar a conquerir. Es clar que

gran part dels problemes de foravila vénen donats per la seva manca de poder decisorí dins la política agrària de l'Estat, i la marginació i alienació a què com a classe és sotmesa.

La importància agrícola de la zona poblada, i el fet d'haver-hi una cooperativa que no respon als interessos de la pagesia, va donar més relleu encara als temes que es desenvoluparen. En definitiva, el sentit de les conferències no era el de descobrir res nou al pagès, sinó d'intentar amb aquests tres dies de conviure junts la problemàtica que els afecta, ençant tot un procés de conscienciació de classe i de poble, i alhora, arribar a una decisió ferma de superar tots junts les actuals dificultats. Això partint de les conclusions pràctiques sorgides de l'ampli debat d'anàlisi de la socio-economia del nostre camp. Pel que fa a aquestes conclusions, una de les coses que digueren els pagesos assistents fou la necessitat que tenen que una persona en concret els impulsi i els mobilitzi per a reivindicar el que els pertany. El mal, creim nosaltres, és que alguns dels pocs membres de foravila que estan disposats a assumir aquesta responsabilitat, sembla que no tenen les idees gaire clares de com fer-ho. I endemés, intenten segons pareix, de situar-se al nivell d'una amorfa èlite pseudo-política que hi ha a alguns pobles, en lloc de centrar els seus esforços en l'actuació dins el seu vertader terreny, que és el que més dominen i allà on

vertaderament fan falta. El que sí està ben clar és que aquest líder pagès ha de sortir de dins els propis pagesos, no hi pot anar des d'un altre estrat social. Com tampoc podrà assumir aquesta funció un membre destacat —posem per cas—, d'una força política determinada, sinó que cal que sorgesqui i actui dins el lloc on té una incidència real, dins el marc del seu propi municipi, i es concreti sempre en la pràctica més directa del que esdevé davant d'ell cada dia.

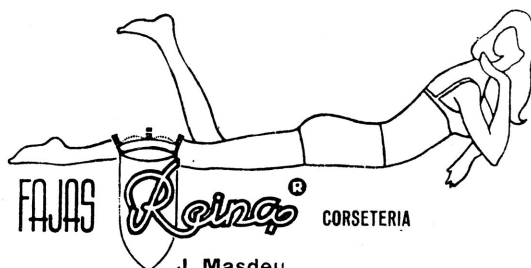
S'ha dit moltes vegades que el pagès és tancat per naturalesa i desconfia de tot allò que no té per mà, d'allò que suposa una innovació, un cert risc, una passa endavant. El pagès, cansat de la misèria de la guerra civil, s'aferà al seu tros de terra i no en volgué saber res de política mentre tengués per viure... Malgrat tot, hem de reconèixer que és un fet conseqüència de la repressió a què estam sotmesos, i si ho acceptàssim com a un caràcter natural i definitiu de la pagesia, significaria caure en la trampa de la classe dominant. Per tant és solament un trauma marcat per una època de repressió desenfrenada, i que cal superar a base d'una pedagogia política capaç de fer assimilar a la gent del camp uns conceptes bàsics. El pagès forçosament ha d'entendre, si se li explica d'una manera clara el per què dels seus mals. I cal començar dient que aquests mals que patim, són perquè mai s'ha escoltat el pagès ni s'han tengut realment en

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL
guants
bosses
peces de vestit
i marroquineria en general

Gran Via de Colón - Telèfon 50 19 00

I N C A

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 2160 33 - Palma de Mallorca

al servei
de la dona
jove i elegant

dona
corseteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

compte els seus problemes, car hem estat sempre governats des de fora, i els que han pres les decisions ho han fet mirant sempre els seus interessos, ignorant intencionadament el benefici del camp. I que per això, cal recobrar el nostre protagonisme i la nostra iniciativa com a poble. Només així podrem trobar autèntiques solucions. I per inculcar aquests conceptes, o per mobilitzar de qualque manera els que ja els tenen assimilats, s'ha de procurar evitar —malgrat els pagesos reconeixin la necessitat que qualcú els marqui un camí— el fet que sigui un capdevanter d'un determinat partit polític el qui els digui el que han de fer i per allà on han d'anar, i molt menys encara si es tracta d'un partit que per esser de disciplina espanyola, no planteja clarament el fet nacional illenc. El que potser seria important és un poc més de «preocupació» envers el sector primari per part dels diversos corrents polítics de les nostres illes. I això es podria traduir en una àmplia promoció de «quadros» pagesos a nivell de cooperatives, germandats o municipis, i en general en una ajuda a base de proporcionar uns elements polítics claus als grups més avançats de la pagesia i als joves fòrers. Aquest impuls, aquesta formació i aquesta entrega al pagès d'uns conceptes bàsics, tot això per a que es pugui defensar i començar a reivindicar els seus drets, s'ha de donar emperò, sense pretendre inculcar d'entrada una línia concreta de partit, i sense pressions, manipulacions, protagonismes o maniobres fosques de cap tipus. Creim, donada l'actual situació del camp, que aquesta és l'única fórmula viable i positiva de començar, si realment volem un moviment ampli i generalitzat, car només es podrà aconseguir superant tot allò que pugui aixecar qualsevol tipus de susceptibilitat o reticència. Aquesta manera d'actuar, és l'única —tornem a dir malgrat la suposada malfiança del pagès—, capaç de fer-lo unir i anar a la lluita.

Tornem emperò, al conjunt de les conferències. Vet aquí un petit resum del que es va tractar sobre cooperativisme durant els tres dies del cicle:

Hi ha dos tipus de cooperatives, unes són creades pels interessos d'una minoria que controla econòmicament i de fet, políticament, un sector de producció agropecuària. La seva formació no prové, per tant, de les necessitats del poble, sinó que és un sector que s'autoelegeix com a junta «representativa» i crea una mena d'empresa privada amb el nom de cooperativa. Pot esser que en un moment donat sembli que funciona correctament, emperò els socis no s'integren plenament, no hi tenen confiança i no acudeixen a les assemblees. Els guanys són sempre per la junta, són les persones sempre «imprecindi-

bles». D'aquí que s'hagi desvirtuat la paraula cooperativa dins certs sectors pagesos. L'exemple de caciquisme tantes vegades repetit ha creat un descrèdit i una autèntica mala premsa. L'actual ambient antidemocràtic de certes cooperatives no ajuda ni poc ni gens a la unió del poble camperol; això tendeix a perpetuar el predomini d'una classe damunt l'altra.

Un altre tipus de cooperativa és la creada pels pagesos davant la necessitat de defensar els seus interessos, amb ordre representatiu i essencialment democràtic. Aquí és la junta general el verdader òrgan directriu, i la gent assisteix perquè sent la cooperativa com a cosa seva. Les decisions són representatives de l'opinió majoritària. La cooperativa democràtica uneix un poble o un sector camperol concret per uns mateixos objectius econòmics, socials i polítics. La seva junta rectora —on després hi ha un o dos gerents— és elegida periòdicament —cada 2 o 3 anys—, per l'assemblea de socis o junta general.

Una mica d'història de «EL NOSTRO CAMP»:

A Eivissa les principals traves pel pagès eren a l'hora de comercialitzar els seus productes. Tot un exèrcit d'intermediaris se n'aprofitava de la seva desunió. Hi havia, i encara hi ha, un total de deu cooperatives, la major part inactives donada la seva forma antidemocràtica. Amb tot això es començà tímidament a establir uns contactes cercant qualque casta d'unió entre tots els pagesos d'Eivissa per superar la crítica situació. Es feren aquestes reunions a tots els pobles pagesos i es va formular un esborrany d'estatuts de règim intern que fou discutit i es va arribar a un acord: la cooperativa «**El nostro camp**», el tipus d'unió més viable i positiu donada la situació del camp a Eivissa. Amb aquesta gran experiència es pot rebatre el tòpic de l'individualisme del pagès. Quan hi ha uns motius imperiosos i manifesta sinceritat i bona voluntat per part de tots, la unió és possible malgrat totes les demagògies humiliants i distanciadors. D'altre banda, tenguem en compte que hi ha moltes maneres de fomentar una unió —compra de maquinària, construcció d'un camí, etc.—, que a la llarga pot ampliar les seves perspectives.

Per a pertànyer a «**El nostro camp**» es requereixen les següents condicions: que el soci treballi la terra, com a pagès propietari, majoral, arrendatari, etc.; ara bé, no s'admeten propietaris que no visquin i no treballin a la terra. S'exigeix també que una part important dels ingressos del soci surtin del camp. I en tot cas, si hi ha problemes a l'hora d'admetre un nou membre, ho decideixen els socis de la localitat.

Cada poble on hi ha socis de la cooperativa, elegix el seu representant per votació secreta. El conjunt

de representants dels diferents pobles formaran la junta rectora en qualitat de vocals. Entre tots els vocals s'elegeix el president. Les decisions dels pobles arriben a la junta a través del corresponent vocal. La junta rectora es reuneix un pic cada mes, i un pic per setmana ho fa la comissió gestora —elegida dins la junta— la qual tracta amb els proveedors, distribuïdors, etc. A cada poble es fa també una reunió de socis al mes, i normalment hi solen assistir tots. Si un no s'hi presenta sense un motiu justificat, perd l'oportunitat de participar en la compra que es fa aquell mes.

Després d'un any de funcionament, la cooperativa «**El nostro camp**» compta amb uns 1.500 socis, que solen representar una família cada un. El moviment de capital ha estat de 30 milions de pts. En el terreny socio-polític, «**El nostro camp**» és l'embrió d'un autèntic sindicat pagès.

Es necessari crear organismes pagesos unitaris i de classe, al marge de les institucions oficials i cooperatives manipulades per la burgesia. Emperò cal tendir al mateix temps a la transformació dels organismes ara existents, a fi de democratitzar el seu funcionament i posar-lo al servei dels interessos de la pagesia. En aquest sentit, és imprescindible que el pagès, unit, deixi sentir la seva veu dins les cooperatives i les germandats, és imprescindible que el pagès es reuneixi sovint per discutir els seus problemes i posar-se d'acord sobre l'acció conjunta que s'ha d'emprendre per a fer més racional, i més just i democràtic el funcionament de les cooperatives. I des d'aquesta consecució bàsica, cercar nous tipus de producció que actualment siguin més rendables, i noves formes de comercialització —cooperatives de consum, etc.—, controlades pels pagesos, que tendeixin a suprimir l'intermediari i anar en contra de la carestia de la vida. Per a tot això, cal anar a les juntes i reunions, cal pressionar i reivindicar els seus drets contínuament. Anar a votar sempre que hi hagi eleccions, i fer-ho sempre en secret. Denunciar les maniobres que perjudiquin els interessos de la majoria. Unir-se per a qualsevol motiu, cal fomentar la unió espontània i discutir, discutir i cercar vies d'autèntica participació política. Manifestar públicament la protesta per part dels pagès davant qualsevol anomalia, i en definitiva amenaçar els cacs de les cooperatives amb la presa de postures extremes com poden esser la negociació a entregar el producte, boicot, vaga, etc., quan la situació arribi a l'instant més crític, a fi d'aconseguir els seus objectius. Al respecte, les cooperatives no s'han d'entendre únicament com a vies de salvació econòmica, sinó com a mitjà d'enfortiment d'una classe popular oprimida.

TOMEU FIOI

Carta des del Principat de Catalunya

Per raons alienes a la revista «LLUC» i al subjete que escriu, he passat dos mesos sense cordes vocals d'escriptura. Ara hi torn un altre pic. Veurem si hi haurà més sort i aquestes retxes sortiran.

Ara, quan fa sis mesos de la mort del **caudillo Franco**, encara que seguim vivint oficialment en dictadura, els sectors populars comencen a viure la història, a voler viure la història. A les cartes no publicades vos parlava dels fets més clars d'aquesta recerca esperada de llibertats, amnisties i autonomies que umpl boques, vagues, manifestacions, «morts», diaris...

Exemples d'aquests desitjos eren, en els mesos passats, els set morts en dotze dies, set obrers morts —cinc dels quals eren menors d'edat—, les vagues llargues i dures dels sectors del metall i del teixit, l'Assemblea d'Intel·lectuals catalans que es manifestà en contra de la repressió i en la qual els representants de les Illes definiren la seva catalanitat dins la nació dels Països Catalans, la Trobada de Perpinyà on treballadors i professionals estudiaren des dels problemes polítics de la ruptura al de les nacions de l'Estat Espanyol, la manifestació de dones davant la presó de dones de la Trinitat on fou llegit un manifest amb la problemàtica de la dona fora i dintre de la presó, la manifestació de periodistes per la llibertat d'expressió i pel secret professional, la commemo-

ració dels deu anys de la «Caputxina-da» on fou constituït el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona, les manifestacions dels funcionaris municipals cridant «Viola dimissió» amb la solidaritat de totes les Associacions de Veïns, les contínues assemblees obreres de tots els sectors amb manifestacions davant **Sindicatos**, les conferències de les anomenades «Terceres Vies Sindicals» amb la presentació pública de cadascuna de les centrals sindicals il·legals i així un llarg etcètera d'una agenda on cada dia una onada majoritària esbuca estructures de poder, fa trontollar búnkers de 40 anys, desemmassa opressions arreu arreu, fa avançar això tan senzill com és la història domèstica i en lletra petita.

En aquesta carta he fet una selecció de manifestes que des de diferents sectors arrabassen espais de veu per a dir opressions de sempre.

MANIFEST DE DONES EL «DIA DE LA MARE»

Avui «dia de la mare» volem reivindicar el dret de totes les dones de poder decidir quan i com ésser mares.

1) Tot i que s'han d'analitzar molts aspectes de l'estatut de la dona casada i mare de família, trobem indispensable de denunciar la **marginació social de la mare soltera** «culpable» d'una falta «irreparable» que la doble moral burgesa d'acord amb els seus principis patriarcal no sanciona en l'home, que generalment rebutja la dona i el fill sense reprovació social explícita. D'altra banda, els problemes de reinserció laboral són molt impor-

27 (167)

tants i determinen la seva vida futura: un estudi sobre la prostitució ens revelaria quantes mares solteres sense formació professional ni base cultural no s'hi han vist abocades per manca d'altra sortida.

2) Referent a les institucions més o menys oficials, creades per a la reinserció social de les mares solteres s'ha de denunciar el seu caràcter «caritatiu» i «redemptor» on la humiliació constant és la tònica utilitzada que les invalida i es fa fins i tot negatives. Denunciem també el tracte quasi penitenciari, així com la insuficiència sanitària i mèdica de la Maternitat de Barcelona.

3) Exigim els mateixos drets per als fills legítims, il·legítims i naturals, així com l'abolició de la pàtria potestat que dóna al pare el dret d'apropiar-se d'un fill del qual en els primers anys —i els més durs— de vida se n'ha ocupat generalment la mare, tant en el cas de matrimonis com de fills il·legítims, que es veu així relegada a un paper reproductor.

El manifest fou llegit davant la Maternitat i després les/els manifestants (300 dones i uns 30 homes) anaren cap a la Rambla cridant frases relatives a les lluites de la dona i en contra del masclisme, alçant pancartes i repartint fulls del seu manifest. Aquesta manifestació, amb la que tengué lloc davant la presó de dones de la Trinitat, pot considerar-se com la concentració reivindicativa de la dona més important d'aquests 40 darrers anys.

LA VEU DE LES ILLES

CORT

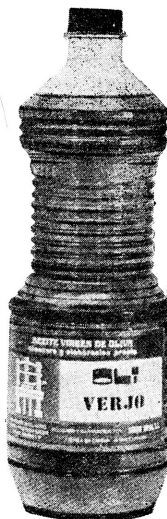
Setmanari d'informació
general sobre la problemàtica
del nostre poble

Avda. Antoni Maura, 24 Tel. 21 31 54
CIUTAT

VERJO

s'oli gustós d'abans

encara es fa avui

CAIMARI

DIA DEL LLIBRE I MANIFEST D'EScriptors DELS PAÏSOS CATALANS

El dia de Sant Jordi fou una bella «passada».

a) Surt al carrer, als ulls, a l'alliberament de la premsa en català el diari «Avui».

b) És la primera festa del llibre després de la mort de Franco.

c) Joventuts del PSAN, Joventuts Democràtiques del CDC i del Front Nacional de Catalunya convoquen una «Diada Popular Catalana» a la qual s'adhereix el Consell de Forces Polítiques de Catalunya.

d) El carrers de Barcelona són una festa de gent, de roses (caríssimes), de llibres (cars), de treballadors del metall que se manifesten, de crits d'Amnistia-Llibertat, de Llibertat Amnistia-Estatut d'Autonomia, d'Autonomia-Autonomia, de «Prou Ocupació», de..... uns llargs punts suspensius, on caben des d'eslògans molt «politzats» als més «frívols» protagonitzats aquests darrers per al.lots i al.lotes amb una carxofa a les mans i la revulsió de pixar-se en el «Gran Teatro del Liceo».

e) A la tarda una taringa de manifestacions que culminaren amb la que es va fer a la plaça de Sant Jaume i que durà fins a les deu i mitja, amb la intervenció de la policia (porres i bales de goma, corredisses, barricades aturant el trànsit, clàxons dels cotxes solidaritzant-se amb el manifestants...

f) Un manifest signat per més de cent escriptors dels Països Catalans, el qual resumesc uns trossos. «El fet de celebrar aquest dia del llibre en una circumstància històrica ben diferenciada de la que ha caracteritzat els darrers 37 anys suposa per a nosaltres, escriptors dels Països Catalans, una necessitat de manifestar públicament la nostra contribució a les lluites per la democràcia i la llibertat; contribució que en tant que escriptors catalans, creiem que ha de passar pel reconeixement del fet nacional i per la llibertat d'expressió. (...) Aprofitant aquesta jornada de mobilització popular que suposa el dia del llibre, i tenint en compte la nostra manca —durant aquests 37 anys— de qualsevol mena de lligam corporatiu des del qual poder defensar els nostres drets, reivindicuem amb la majoria del nostre poble aquests punts mínims: a) una amnistia per tots els presos polítics i retorn dels exiliats; b) les llibertats polítiques, sindicals i nacionals i la legalització dels partits polítics sense exclusions; c) els estatuts d'autonomia per a les nacions i regions que configuren l'Estat Espanyol».

PAGESOS EN LLUITA

La pagesia del Principat diu que «De vegades la pau no és més que por» com posava una pancarta de la manifestació de 20.000 pagesos a Lleida i 15.000 a Tarragona.

Els pagesos saben que la seva si-

tuació és greu i s'organitzen en la «Unió de pagesos» sindicat unitari, independent de qualsevol organització legal o il·legal i capaç de donar, amb el debat i el treball, una alternativa alliberadora als treballadors del camp. Les reivindicacions de la pagesia del Principat se resumeixen en aquests punts:

1—Per uns preus remuneradors i justos al camp.

2—Contra els monopolis, junt amb els treballadors de les ciutats en un front antimonopolista.

3—Perquè la terra sigui per a qui la treballa, tant individualment com en comú.

4—Per una reforma agrària que reestructuri no sols la terra sinó també els canals de comercialització i transformació dels productes agrícoles, els equipaments, etc.

5—Per una Seguretat Social Agrària en la qual els pagesos tinguin els mateixos drets que els treballadors de la ciutat.

6—Per aconseguir que el control econòmic i polític del camp estigui en mans dels mateixos pagesos.

Els pagesos parlen clar.

Fins ací un resum de llenguatges diversos, oberts, transparents, que volen un objectiu per ara, per aquí, per tot d'una i el paper escrit no és un mirall per a reflectir tots els matisos, la complexitat, aquest llarg, ample teixit d'arrels d'una lluita.

BIEL MESQUIDA I AMENGUAL

Correu

Des d'Eivissa: germanor no dependència

Sr. Director:

Li agrairíem que publicàs aquesta carta de protesta que escrivim uns quants eivissencs a la revista de la seua direcció.

Volem, amb aquesta carta, expressar la nostra repulsa al centralisme que, des de Mallorca, hom exerceix en tots els mitjans de difusió envers les illes menors i, especialment, les nostres Pitiüses.

Hem vist, per esmentar fets concrets i propers, que, a Mallorca, han organitzat una «Campanya de cooficialitat del català a les illes», la qual fins ara, no ha arribat a les Pitiüses.

Ens sembla molt bé que els mallorquins facin la campanya a Mallorca. Així és com pertoca. I els eivissencs, a Eivissa, també com pertoca. Però sembla molt fàcil i planer adoptar un nom genèric que enquadri totes «les illes» (ara està de moda, tanmateix), i després dir que els eivissencs han de fer la campanya a Eivissa.

En principi, hi havia el projecte, no sabem si la realitat, de crear una comissió de la campanya per a les illes menors. On ha quedat, tot això? Al calaix dels records? És un fet que moltes empreses i entitats de tot tipus a Mallorca han rebut notificació de la campanya, però també és un fet que, a Eivissa, ni tan sols l'Institut d'Estudis Eivissencs sap, oficialment, que existeix la dita campanya. Ningú no els ha notificat res. Centralisme? Creim que, més o menys inconscientment, sí.

Al pol oposat, tenim el «Congrés de Cultura Catalana a les illes» que, com a honrosa excepció, s'ha pres la molèstia d'iniciar contactes a les nostres illes.

I, recentment, la seua revista anunciava, al darrer número, que no es parlava dels intel·lectuals de les Pitiüses per manca de col·laboració. Sabem que, a Mallorca, hi ha intel·lectuals eivissencs. Ho sabem. I ens sembla lògic i just que els aprofitin. Però hem arribat a un punt tal que els arbres ens impedeixen veure el bosc. A Eivissa també n'hi ha, d'intel·lectuals. I qualsevol estudi seriós sobre Eivissa o sobre qualsevol dels seus aspectes no els pot ignorar, tenint presents només els eivissencs residents a Mallorca, tot i sent una bona

ajuda tenir-los «a casa». Cal desplaçar-se; anar al terreny mateix. Abusar d'aquesta ajuda que representa el fet que alguns eivissencs resideixin a Mallorca, és contraproduent, i denota, malgrat tot, o bé un mal dissimulat centralisme, o bé una tendència insuficient cap a la descentralització.

Podríem continuar enumerant petits detalls que no farien sinó allargar el cos de la carta, ja per ella mateixa ben llarga.

Voldríem que aquesta carta no aixecàs encara més els ànims, i que servis per a una major germanor, no dependència, entre tots els illencs.

Molt agraits.

ENRIC RIBAS I MARÍ

DNI.: 41.435.963

C/. Extremadura, 14 - 5.è - D

Eivissa

RAFAEL GARCIA PASCUET

DNI: 40.825.072

NESTOR TORRES TORRES

D.N.I. 41.431.728

ESPERANÇA BONET ROIG

D.N.I. 41.428.751

CARLES TUR TORRES

D.N.I. 41.431.445

JOANA TORRES COSTA

D.N.I. 41.431.756

JOAN TUR RAMIS

D.N.I. 41.405.909

SALA PELAIRES

GALERIA D'ART

ADAMI

15 juny - 15 juliol

PELAIRES, 63 TEL: 223696 CIUTAT DE MCA.

Forts com el talaiot perenne

DEP RELACIONS PÚBLIQUES

La nostra presència a les Illes va ser
acollida amb un afecte fraternal.

Però no ens va sorprendre. Més enllà
del temps, ens uneixen uns sentiments que
encara són vius, latents, intàctes, i
que donen una força perenne a la nostra amistat.

BANCA CATALANA

A les Balears

PALMA·INCA·MANACOR·SA POBLA·CAMPOS
MAÓ·CIUTADELLA·FERRERIES